

DISSERTATIO IURIDICA
De
**EXSECRATIONIBVS TESTA-
TORVM,**

Quam
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE IVVENTVTIS,
**DN. FRIDERICO WIL-
HELMO,**

MARCH. BRANDENB. & ELECTORAT. HEREDE
& reliqua,
IN FRIDERICIANA ELECTORALI BRANDENB.
PRAESIDE
DN. IO. SAMVELE STRYKIO,
I. V. D. & Profess. Publ. Ordin.

*PATRONO AC PATRVELI SVO VENERANDO,
D. Augusti An. MDCVIII.*

Placidæ Eruditorum disquisitioni submittit
A. & R.

SAMVEL FRIDERICVS STRYKIVS,
Vratislaviensis.

HALÆ, Typis CHRISTOPH. ANDRÆ ZEITLERI. Acad. Typogr.

vz.

EXSEORATIO
NIRVS TESTA
TORVM

DR. FRIEDRICH WILHELM
MARCH. BRANDENBURG. ELECTORAL HERED.

DR. JOHANN SAMUEL STRYKIO

SAMUEL STRYKIO

...

I. N. J. Na trahit plerosq; homines vo-
uptas, vt secundum animi cuius-
vis desiderium, omnia, potissimū
humana eueniant; hinc felicitatis
summum se attigisse culmen exi-
stimat, cuius ad arbitrium succe-
dunt omnia, & qui sui se voti vbi-
que damnatum videt. Quod desiderium, vt scilicet
omnia ex sua animi sententia fluant, vix moriendo
deponunt. Quamuis enim, ex Icti sententia, vlti-
mus voluntatis humanæ terminus mors sit; attamen
cupiditas illa, hominibus insita, de rebus suis in
perpetuum disponendi, adeo excreuit, vt multis post
mortem seculis, adhuc ex suo arbitrio bona relicta
administrari cupiant, perpetuo fideicommissi nexu,
posteritatem suam constringendo. Quo in negotio
vtut fauentem experiantur Iurisprudentiam Roma-
nam, quæ sat roboris indulsit his defunctorum vo-
luntatibus, nondum tamen in hoc acquiescendum
censent plerique, dum haud raro execrationes testa-

mentis suis adiiciunt, dira omnia imprecando illis, qui ex posteris, hanc ultimam voluntatem immutare ausi fuerint. Et his imprecationibus plerumq; munita sunt, quæ piis quondam destinata causis, Ecclesiarumque ac Monasteriorum fundationi dicata, quæ tamen hodie subinde mutata videmus, non attentis solennibus illis execrationum formulis. Res hæc ansam mihi dedit, speciminis Academici loco, materiam hanc proponendi, & quid iustitiæ his testatorum execrationibus subsit, ac quo effectu in decisione causarum gaudeant, inquirendi. Factum hoc præsentibus paginis, non illa, quam materiæ dignitas merebatur, tractatione, sed prout hæc exercitio Academico sufficere poterant: hinc veniam mihi a Lectore benevolo polliceor certissimam. Deum vero optimum maximum supplex veneror, non tantum ut gratia sua nobis adsit, & felicem laboris successum largiatur, sed ut quoque sanctissimo Spiritu suo nos per omnem vitam dirigat, ne incurramus execrationes malum operantibus comminatas, sed merito Christi, ab omni legis execratione nos liberante, digni deprehendamus.

CAP.

* (5) *

CAPUT I.

DE EXSECRATIONE IN GENERE.

SUMMARIA.

<i>Explanationem vocabulorum sapius esse superfluum num.1</i>	<i>Reiicitur si fiat in personam in- certam. n.17.</i>
<i>Obscuras voces tantum explican- das esse. n.2</i>	<i>Bannum Eccles. cuius consensu fiat. n.18.</i>
<i>Cur Icti Romani vocum indaga- tores fuerint. n.3</i>	<i>Iudicium Brochmanni de hac spe- cie Banni. n.19.</i>
<i>De vocabulo Exsecrationis. n.4</i>	<i>Maledictiones intuitu christia- nismi expenduntur. n.20.</i>
<i>Exsecrationes ultim. volunt. de- scribuntur. n.5</i>	<i>Anathematismi in Conciliis re- iiciuntur. n.21.</i>
<i>Maledictiones in genere expen- duntur. n.6</i>	<i>Locus Pauli 1. Cor. ult. 22. expli- catur. n.22.</i>
<i>Exempla maledictionis diuinae. n.7</i>	<i>Amor proximi commendatur. n.23.</i>
<i>Male inde concludi ad maledicti- ones hominum. n.8</i>	<i>Taxatur vulgi consuetudo inno- centiam suam Coena S. proba- turi. n.24.</i>
<i>Balaami & Elise maledictiones considerantur. n.9</i>	<i>Origo huius erroris ex papatu. n.25.</i>
<i>Responsio Augustini laudatur. n.10</i>	<i>Errores Concilii Wormat. in ap- probanda hac re. n.26.</i>
<i>Confirmatur verbis Rabani. n.11</i>	<i>Hadriani Papae impietas. n.27.</i>
<i>Adducitur annotatio Grotii. n.12</i>	<i>Hildebrandi temeraria exsecra- tio. n.28.</i>
<i>Maledictiones reiiciuntur. n.13</i>	<i>Del-Rio defendens hunc morem reiicitur. n.29.</i>
<i>Adducitur monitum Saluatoris de benedicendis inimicis. n.14</i>	<i>Citatio ad vallem Iosaphat. n.30.</i>
<i>Tb. Linacri de ea re iudicium. n.15</i>	
<i>Excommunicatio Ecclesiastica ap- probatur. n.16</i>	

A 3

Rici-

6 CAP. I. DE EXSECRATIONE

<i>Reiicitur tanquam punienda.</i>	<i>ditur.</i>	n. 48
	<i>Excusatur.</i>	n. 49
<i>Exempla harum citationum ex-</i>	<i>Adiurationes quid sint.</i>	n. 50
<i>penduntur.</i>	<i>Potio maledicta. Num. V. v. 17. 19.</i>	n. 51
<i>Beza approbantis sententia de</i>	<i>Adiuratio testium apud Iudeos</i>	
<i>hac re eliditur.</i>	<i>ex Grotio explic.</i>	n. 52
<i>Elegans observatio patrum circa</i>	<i>Exorcisatio Daemonum reiicitur.</i>	n. 53
<i>mortem Stephani adducitur.</i>		
	<i>Consensus nostratum Theologo-</i>	
<i>An omnes exsecrationes reiicien-</i>	<i>rum adduc.</i>	n. 54
<i>de.</i>	<i>Cottoni Iesuitæ curiositas, per ex-</i>	
<i>Cum distinctione Resp.</i>	<i>orcismum doctas qq. propo-</i>	
<i>Finis nonnullarum maledictio-</i>	<i>nens Diaboli, perstringitur.</i>	n. 55.
<i>num.</i>	<i>Reliquæ Adiurationum species,</i>	
<i>Exsecratio in iniustos Iudices.</i>	<i>remissive.</i>	n. 56
	<i>Connexio cum Cap. II.</i>	n. 57
<i>Exsecratio dira in iuramento a</i>		
<i>Iustiniano præscripto expen-</i>		

I **D**isputationes verborum pertinacibus, & his qui eorum anatomias in deliciis habent, esse relinquendas; sat prudens monitum Glossæ est, ad rubr. ff. solut. matr. Merito observandum iis, qui nimia ac superflua, evolutionis verborum sollicitudine, circa corticem vocabulorum hæerere, quam nucleum eorundem frangere malunt. Equidem haud ignarus sum, non omnino spernendam esse, curam enucleationis vocum, maxime ambiguarum & obscurarum; præter haud pauca enim Ictorum testimonia apud Gæddeum *Comm. ad ff. tit. de V. Sign.* satis corroboratur hoc gravissimo monito Vlpiani originis vocum solertissimi indagatoris, in *L. 6. de V. Signif.* Nihilominus non est forte quod verear, memet incursum

IN GENERE.

7

rum esse reprehensionem Gail. *in l. 1. ff. de orig. Iur.* ac si
illotis manibus præsertim Thematis tractationem susceptu-
 rus sim; licet vel maxime vocis *Testamenti* originem,
 variosque significandi modos fileam. Quantum enim
 mihi constat nullus fuit Commentatorum ad *tit. Inst. & ff.*
de Testam. qui testamenti significationem ad nauseam vs-
 que non reperierit. Interim adeat cui volupe est talia
 nosse Io. Caluium *L. Iurid. voc. Testamentum.* Wissenbach.
Disp. ad Instit. 17. §. 1. qui ex occasione deriuationis 3
 testamenti in *princ. Inst. h. tit.* ac si idem esset, ac *testatio*
mentis, ansam arripit ex hac, aliisque alluuiis deriuatio-
 nibus traducendi veteres ICTos, quod imbuti fuerint di-
 sciplina Stoicorum Cuiac. *26. o. 4.* Stoici vero licentiores
 & propemodum inepti fuerint in ducendis nominum
 originibus, hincque illam labem in ICTos deriuatam fu-
 isse, quam tamen rem suo loco relinquimus. Ad *exsecra-*
tionis vero vocabulum quod attinet, videtur illud intro-4
 ductum esse in oppositione ad vocem consecrare. Sicut
 enim consecrando rem Deo dicamus & sacram facimus
 Cic. *pro Domo. cap. 55. & Lib. 3. de Nat. Deor. cap. 36.* Ita exse-
 crari idem videri poterant quam sacra soluere & in ab-
 iectissimum statum aliquem coniiicere, & inde exsecra-
 ri dicitur mensa altaris, si superior tabula, in qua princi-
 paliter fit consecratio, mota, vel in sui forma mutata, vel
 enormiter, puta vltra medietatem, fracta sit. Carol. du
 Fresne *in Gloss. med. & in fin. Latinit. sub voc. Execrari.* Et si
 huius generis exsecratio altaris facta, hoc iterum conse-
 crandum. Guil. Durandus *Rational. diuin. offic. L. 1. c. 6. n. 32.*
 Verum apud latinos Auctores hoc sensu verbum exse-
 crari vix occurrit, quibus idem est quod male alicui im-
 precari. Vnde Cic. *in Pison. c. 14. & 40.* odisse aliquem,
 pestem ei exoptare & eum exsecrari. Vt sic idem sit ex-
 secrari

8 **CAP. I. DE EXSECRATIONE**

secrari quam detestari, quæ verba coniunxit Cicero 2. *Philipp. c. 16.* quando dicit: Exsecrandus populo & detestabilis. Et hæc exsecrationes non tantum priuatis tribuebantur, sed publice quandoque fiebant, hinc exsecrationibus publicis sancitum esse monet Cic. *L. 3. Offic. c. 13.* Inter priuatas vero exsecrationes grauisima censebatur paterna, quorsum illud pertinet: *Imprecatione Patris noxius nil filio est; sicut e contrario vocis parentum aurem applicat piam Deus.* Quorsum spectat insignis locus apud Senec. *Ep. 61. princ.* *O quam inimica nobis vota nostrorum? eo quidem inimiciora quo cessere felicius. Iam non admiror si omnia nos a prima pueritia mala sequuntur: Inter exsecrationes parentum crevimus.* Imprecationis quoque vox huc pertinet, utpote quæ in malam plerumque partem capitur. Sic diras Pompeio quas ille mox luit, *imprecatur populus Plin. L. 8. c. 7.* & Seneca *dira imprecationis phrasi utitur lib. 6. de Benef. c. 35.* Germanice exsecratio dicitur ein *Fluch* oder *Verfluchung*/eine *Verwünschung*.

- 5 Cum vero mihi in specie propositum sit de exsecrationibus testatorum agere, haud difficulter ex antecedentibus constare arbitror, quid per hanc indigitatum velim. Scilicet Exsecratio testatoris est enixa voluntatis eius expressio, cum imprecatione omnis mali si hoc factum non fuerit, quod ipse post mortem fieri volebat; seu, ut breuius dicam, exsecratio est obtestatio testatoris sub metu imminentis mali æterni. Patet vero exinde
- 6 arctam esse affinitatem inter hoc & reliqua exsecrationum ac maledictionum genera, neque commode validitatem aut inualiditatem harum exsecrationum testamentariarum posse cognosci accurateque discerni, nisi simul naturam indolemque exsecrationum in genere, habea-

IN GENERE.

habeamus exploratam perspectamque. Inde videamus
 quid de maledictionibus in genere sentiendum sit. De-
 prehendere vero licet annales sacros prophanos euol-
 venti, ingentem maledictionum copiam, quæ tamen ex-
 empla non vna æqualiue rationis decempeda metienda
 videntur. Tristem Protoplastorum lapsum, vt vmbra 7
 corpus, mox manebat maledictio Iehouæ *Genes. III, 14. 17.*
 Eadem maledictio repetebatur a summo Numine aduer-
 sus Cainum, Habelis sanguine profuso adhuc madidum.
Gen. IV, 11. Verum exinde quis audeat inferre; licere & 8
 hominibus maledictionibus alios prægrauare homines,
 quia nimirum videmus quod summum Numen maledi-
 xerit hominibus. Præterquam enim quod ob grauissi-
 ma peccata puniti a Deo sint Protoplasti atque Cainus;
 Deo sane tanquam supremo omnium Domino longe e-
 minentiùs est ius in suas creaturas, quam homini in ho-
 minem natura sibi æqualem. vid. Pufend. *de I. N. l. 2. c. 3.*
§. 5. Vt adeo in istiusmodi temerarios maledicentes præ-
 via sufficienti inquisitione seuerissime animaduertendum
 sit. Neque enim hoc, neque alia ex sacris petita exempla
 consuetudini illi proximo suo mala quæque imprecandi,
 patrocinantur. Nam vt ut in contrarium vrgeatur ex- 9
 emplum Balaami ad maledicendum Iudaico populo con-
 ducti a Moabitibus. *Num. XXXIII.* Vt & Elisæ prophetæ ma-
 ledicentis quinquaginta pueris ipsum irridentibus, tali ef-
 fectu vt ab vrsis ad vnum omnes occisi sint; *2. Reg. III, 23, 24.*
 Tantum tamen abest vt maledicentes aliquod præsidium
 ponere possint in his exemplis, vt potius exinde refuten-
 tur. Balaamo enim Haruspici restitit Dominus maledi-
 ctionem in benedictionem conuertendo. conf. *2. Petr. II,*
15. vers. 16. altioris indaginis factum Elisæ est. Verum & 10
 heic optimam iam dedit responsionem Augustinus *lib. 16.*

B

cont.

cont. *Faustum Manicheum cap. 22. Maledicta* inquit *cum ex propbetia dicuntur, non sunt de malo voto imprecantis, sed de præscio spiritu denunciantis.* Nec multum ab hoc abludit Rabanus in *Tbren. c. I.* cuius hæc verba sunt: *Quando sancti imprecatorio modo contra hostes suos rogant, non voto malitia sed spiritu propbetie, hoc quod eis præsciunt futurum, edicunt.* Quæ vltima verba eo magis huc quadrant, quia annotante

11

12 Grotio ad h. l. *Pueri illi in idololatria educati veri Dei contemptores fuerint, & sic iis Elisa non tam ex odio maledixit, quam pœnam iustam dudum vel ob alia scelera promeritam, illa occasione annunciauit.*

13

Vix igitur casus contingere posse videtur, in quo legitimum maledictionum vsum approbare possis. Præsertim cum sanctissimus Saluator tam serio benedictiones, nunquam vero maledictiones aut execrationes inculcauerit. *Diligite inimicos vestros & bene precamini iis,* vox est mitissimi Archipastoris ad suas ouiculas. *Matb. V, 45.* Sane hæc verba omnem rancorem maledictionis ex animis Christianorum exterminare debebant. Hinc etiam *Thomas Linacrus* Anglus vitia sui seculi procul dubio intuitus, lecta illa Christi adhortatione, librum proiecisse fertur, adiecto disiunctiuo hoc ratiocinio. *Aut vera non sunt hæc; aut non sumus Christiani.* *Alsted. Triumph. Biblic. Sect. 29. §. 1.* Veri igitur Christiani cauent sibi maxime a re a Salvatore a deo severe prohibita.

14

15

16 Quamuis enim excommunicatio refractariorum nec a nostris moribus recesserit, vel recessisse debebat, cum in terminis, quibus circumscribitur a Gerhardo *Loc. Com. loc. de Minist. Eccles. n. 200.* optime retineri possit, licet interdum maledictiones annunciet impiis, vti & legitimus factum fuisse ab Apostolo Paulo *1. Cor. V, 5.* incestuosum Satanæ tradendo; nescio tamen quo iure aut titulo se tueri possit,

sit,

IN GENERE.

31

fit, malus ille mos, qui non heri aut nudius tertius etiam in nostras Ecclesias irrepsit, quando ob surreptam aliquam rem, horrendæ imprecationes in furem aut maleficum incognitum detonantur. Certe si illi, qui hætenus pessima consuetudine capti, hoc defendere volunt ex eo capite, quod sit species quædam *cenfuræ ecclesiasticæ* seu banni; oppido labuntur. Nec enim maior nec minor excommunicatio ab Ecclesiæ Ministro sine Consistorii iudicio suscipi debet. Quin imo maior excommunicatio non nisi conscia aut approbante tota Ecclesia fieri potest, vti solide concludit ob merita in Ecclesiam immortalis Theologus B. Io. Gerhardus *Loc. de Minister. Eccles. n. 286.* vid. & B. König. *Cas. consc. c. 6. cas. 14.* Dedeken. *Conf. Theol. vol. 1. P. 2. lib. 3. sect. 5. n. 1.* Dunte *Cas. consc. cap. 13. sect. 2. q. 6.* Haud secus igitur quam par est, castigat immoderatos eiusmodi Ministros Theologus Danicus celebratiss. Casp. Brochmann. *System. Theolog. Loc. de Disciplin. Eccles. cap. 6. cas. XV.* Inveniuntur, inquit, Imperitiores nonnulli Ecclesiæ, qui ubi commissum est facinus aliquod, statim concurrunt ad excommunicationis telum, quod impetuose eiaculari solent licet facinoris Autor ignoretur. Quibus opponendus est excommunicationis diuinitus instituta finis; qui est, vt is qui malum admisit, quo plurimi offenduntur, e coetu ecclesiæ tollatur & proscribatur teste Paulo 1. Cor. V, 2. Dic autem mihi qua liceat ratione hunc assequi finem, ignorata persona, que facinus admisit &c. Quæ verba adicere vel propterea mihi non fuit tædio, quo eo magis coerceantur pessimi abusus illi, atque eo citius imperiti Ecclesiæ ministri abstineant re, quæ scandalum potius, non pietatem, ex suggestu excitare apta est. Omnino enim res periculosa est plaustra maledictionum in caput innocentissimorum sæpe hominum exonerare, vt plurimum enim aniles tabulas pro fundamento habent istiusmodi execrationes, aut

17

18

19

20

B 2

si sunt

si sunt nocentes & ex culpa quadam aut malitia peccarunt; pugnat nihilominus cum charitate Christiana alterum diris deuouere, pœnamque temporalem & æternam illi imprecari priuato ex adfectu. Cum potius vi diuini verbi, placidisque rationibus, ad veram pœnitentiam agendam inducendi fuerint.

21

Hinc redargui possunt nimii illi anathematismi quibus in omnibus pene Conciliis & potissimum Tridentino, dissentientes ab illis opiniones fouentes notantur. Persecutionem enim & spiritum papisticum h. e. antichristianum redolet, illos, quos vulgo Hæreticos dicunt, propterea, quod *vel leui argumento a iudicio Catholica religionis & tramite detecti fuerint deuiare l. 2. de Hæret. & Manich.*

22

mox diabolo tradere, iisque execrationibus, quantum in se est, gehennæ mancipia destinare, ac odio inde plus quam vatiniano prosequi. Sane zelo huic carnali in tantum non patrocinator factum S. Pauli *1. Cor. vlt. v. 22.* vt potius per grauisimum abusum e diametro contrarium scopo Apostoli, huc trahatur communiter. Equidem Apostolus *anathema, mabaram, mota* annunciant illis, qui Iesum Christum non diligunt; verum cum illa dilectio non actibus intellectus sed voluntatis absoluat, quilibet videt quo iure hoc applicetur ad illas in Conciliis agitas controuersias vt plurimum speculationes & sic actus intellectus concernentes. Satius igitur est, mansueto & ex sincero amore profecto modo procedendi vti aduersus errantes, quam maledictionibus, tanquam iudiciis rancoris atque exulceratæ mentis, magis magisque errantibus suppeditare ansam in errore perseuerandi.

23

Iubent hoc timor, amor & spes erga Deum vt & charitas ergo proximum, quippe quæ iuxta sententiam Saluatoris implementum & scopus totius legis diuinæ est, & adeo sancte a
morta-

mortalibus quibus pius de religione inest sensus, custodienda ac colenda.

Inde nec nobis conuenit, vt nos ipsos deuoueamus
& execrationes in proprium caput cumulemus. Pessi-²⁴
ma hinc atque peruersa consuetudo apud vulgum inpri-
mis occurrens, quasi cuiquam ex plebe obiiciatur malefi-
cium quoddam, mox in temeraria hæcce verba erum-
pere videas: *accipiam ego in mei condemnationem S. Synaxin*
si hoc feci. Quis sane detestandus error ex papatu irrepsit²⁵
aut potius retentus fuit a nonnullis, contra Institutio-
nis S. Cœna scopum & finem, vti latius & pie deduxe-
runt Balduinus *Cas. Conscient. Lib. 4. cap. 9. cas. 3.* Brochm.
System. Theol. artic. de S. Cœn. cap. X. cas. 11. Dedeken, *Conf. vol. 1.*
P. 2. L. 3. Sect. 6. n. 17. Dn. Schilter *Inst. Iur. Can. lib. 2. tit. 3. §. 12.*
Vt adeo non satis mirari & Deo gratias agere possimus,
quod non eduxerit e captiuitate Babylonica priorum sæ-
culorum, in quibus integra Synodo Wormatiensi *Canono- 26*
ne X. & XV. (quos repetitos vide in *Iur. Can. can. 23. & 26.*
caus. 2. qu. 5.) hic mos sese deuouendi non solum appro-
batur sed & ad probandam innocentiam præcipitur.
Imo longe ante eam synodum huius erroris se reum fe-²⁷
cerat Hadrianus Papa. Hunc enim Lothario Impera-
tori Romam venienti, vt se purgaret a delictis carnis ipsi
obiectis, S. Synaxin porrexisse in purgationem criminis,
cum stupore legimus ap. Sigebertum *in chron. ad An. Christ.*
870. Quod & Papa Hildebrandus siue Gregorius VII. te-²⁸
ste Schaffnaburgensi ad *An. 1077.* fecit tremendis verbis:
Corpus Christi subitanea interimat me morte si reus; Frustra
vero defendere hunc abusum tentat. M. Ant. Del Rio
in Disquis. Magic. cap. 4. qu. 3. quia nimirum species Cano-
nicæ purgationis sit. Quasi vero purgationes Canoni-²⁹
cæ ab omni macula superstitionis purgatæ essent. Abso-

num enim omnino est ad vsum illius Cœnæ, quæ ad charitatem mutuam & ardentem deuotionem conseruandam instituta, accedere animo imprecationibus oppleto, & excipere S. Synaxin ore exsecrationibus adhuc spumante.

- 30 Quæ cum extra dabitationis aleam posita existimem in tantum maledictionum terminos coercendos arbitror, vt ne subtilem quidem speciem earundem, scilicet citationem ad tribunal Christi, siue *vallem Iosaphat* impune terendam esse existimem. Talia hinc facientes pœna extraordinaria afficiendos esse tanquam insatiabilis vindictæ cupidos, contendunt Menoch. *de Arb. Iud. 29. Lib. 7. cas. 388.* Clarus *l. 5. sent. S. fin. qu. 83. n. 7.* Accedit quod eiusmodi citationes nil aliud contineant in se, quam imprecationem vt Deus Magistratum, qui ipsos condemnavit, ex vita hac eripiat & in altera vita condemnet. Vti patet ex plurimis exemplis, quæ adducuntur ab Heringio *pecul. Tractat. citat. ad vall. Ios.* Hier. Wolffio *Lect. memorab. cent. 12. p. 357.* Besold. *de Appell. cap. 2. num. 56.* Camerario *Horar. Subcis. cent. 3. cap. 38.* Abrah. a Kreckwitz *in Sylv. Hist. polit. f. 356.* Equidem non abrogamus omnem fidem exemplis a modo laudatis autoribus allatis, quin potius si eiusmodi citationes in *vallem Iosaphat* repentinae vicissitudines, vt & vocatio citatorum ex hac mortalitate celerissima & fatalis secuta; adscribimus omne id sanguini innocentum clamanti cum sanguine Habelis ad cœlum, accedit quod caligo profunda temporum illorum intermerato iustitiæ cursu nondum illustratorum Sanctissimum numen ad iustitiam suam declarandam extra ordinem permouere potuerit. Verum nostris seculis felicius affulsit fidus, abunde enim iudiciis, tribunalibus, ac supremis Themidos sedibus instructi sumus, ad quas appellatio nemini non patet, vt adeo necesse minime habeamus eius-

eius-

IN GENERE.

42

eiusmodi maledictionibus & propriam conscientiam & Magistratus onerare. Quapropter haud mihi consensum extorquet opinio magni alias inter Reformatos nominis Theologi Theod. Bezæ, qui *in Cap. XXIII. Act. Apost.* tradit, *licere Christianis de iniuriis conqueri impiosque ad DEI Tribunal citare, modo id fiat sine rancore & depravato animi affectu.* Quod ultimum postulatum veritas ipsa Bezæ extorsit, & vix est vt priorem assertionem non tollat, cum indivulso nexu depravatus affectus & eiusmodi citationes coherere videantur. Refragantur præterea praxis dulcissimi Seruatoris omniumque Sanctorum in primis Protomartyris S. Stephani *Act. VII.* qui, (quod pie annotarunt quidam SS. Patrum) *stans pro sua v. 59. in genua procumbens pro inimicorum salute, v. 60. preces fudit.*

43

43

Ceterum priusquam pedem promoueam necesse est vt principalem remoueam obiectionem. Dicis forte; Si omnes maledictiones & imprecationes sunt illicitæ & damnandæ non opus est vt amplius desudes in enodatione Thematis de *exsecrationibus ultimarum voluntatum*; cum tali ratione & illæ omnes erunt impiæ & sic reiiciendæ. Sentio hunc scrupulum euellendum esse, si feliciter in semita quam semel ingressi sumus, progredi velimus. Quapropter cum Celeber. Dn. Becmann. in *Doctrin. moral. cap. 14. §. II.* bene distinguendum puto; an super *re commissa*; an vero *super committenda* alicui maledicamus. Quæ hætenus adduxi maxime pertinet ad factam iam commissa a quibus metus priuatorum affectuum atque peccaminosus vix separari potest. Interim omnem obtestationum & execrationum vsum cum Anabaptistis e Rep. minime exterminatum volumus, modo sint termini habiles & rei grauitas hoc requirat. Sæpius enim obtestationes & maledictiones adiiciuntur salutari-

44

45

bus

46 bus Constitutionibus quo maior reuerentia actiorque obligatio in animis subditorum producat. Non video quid peccati subsit *formule exsecratoriae*, qua Impp. Leo & Alex. in Constit. quæ Nouel. Leon. a *Gothofredo*, interprete *Enimundo Bonefidio* subiuncta, denotant in iudices si iustitiam non sancte colant. Hanc, quia digna, ut a Iudicibus non chartis perituris, sed memori menti in-

47 scribatur, apponere forte non præter rem erit. *Inueniat inquit, iste Deum & cælestes omnes ac incorporeas potestates sibi nunquam non aduersantes. Immature ex hac vita excidat potius quam excedat. Incommodis insuper afficiatur perpetuis, ipsius ædium fundamenta ignis tandem devoret & posteritas eo redigatur inopia ut panem ostiatim queritet. Atque hac iure sane optimo propterea quod leges quas liberrimas esse oportuit servas quodammodo ac captivas effecit fictorum prauorumque iudiciorum.* Quilibet certe hic facile conicere potest, non rancorem aut vehementiam odii in certam personam, causam dedisse hisce exsecrationibus; quin potius Imperatores optimos ab iniustitia committenda, absterrere voluisse iniquos iudices. Quapropter harum maledictionum, uti omnium actionum bonitas, ex fine & salutari scopo facientis metienda est. An vero idem iudicium ferendum de *exsecratione* quam præscriptam legimus a Iustiniano in *Nouell. 8. in fin.* primo intuitu hæerere posses. *Primaria contenta*

48 *ita se habent: Iuro puram conscientiam germanumq; seruitium me seruaturum sacratissimis nostris Dominis Iustiniano & Theodora coniugi eius (miratur valde Bachouius ad Treutl. Disp. II. th. 1. C. hunc stylum Iustinianæ curiæ) Si vero non hac omnia ita seruauero: recipiam hic & in futuro seculo in terribili iudicio magni Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi & habeam partem cum Iuda, & lepra Giezi & tremore Cain. &c.* qui formulam hanc accuratius secum pensitat, deprehendit
fat

fat causæ habuisse Dionys. Gothofredum cur ad h. l. an-
 notaret: *Nota formulam diræ imprecationis; pars cum Iuda, le-*
pra Giezi, tremor Caini. Nihilominus cum vicissim perpen- 49
 dimus quam facile illi, qui administrationibus præpositi,
 fibulam laxent affectibus, inprimis auaritiæ, videtur ex-
 cusari posse dira ac dura sua formula imprecandi, Iustini-
 anus, quippe qui, ut constat, Græcis imperabat eorumq;
 ministerio fruebatur, horum vero fluxa & sublesta fides
 vel publ. proverbio traducebatur, ita ut punica & græca
 fides pro nulla habita fuerit. Hinc fraudibus & dolo ob-
 viam voluisse ire censendus est; atque sic iterum hæc im-
 precatio bonitatem suam a bona intentione Imp. foenera-
 ri potest.

Videamus hac occasione ob argumenti affinitatem de 50
 adiurationibus. Adiurare enim iuxta Dœring. *in Bibl. Jur. sub*
voce hac, nihil aliud est, quam alicui iram Dei imprecari, si quippi-
am nominatim fecerit, dixerit, aut retinuerit, a quo non multum
 abluat H. Grotius *in Comm. ad Matth. XXVI. 63.* ap. Caloui-
 um *in Bibl. Anti-Grot.* huic enim adiurare idem est ac gra-
 vi obtestatione per nomen divinum religionem alicuius animo in-
 iicere. Eiusmodi vero adiurationes vel erant *licite*, prout
 aut a Deo præceptæ, aut rationabili consuetudine inua-
 luerant; vel *illicite*, prout, siue ex superstitione, siue ex va-
 nitate, in abusum trahebantur. Ad priorem classem abs-
 que dubio pertinet *potio maledicta Num. V, 17. 19.* præscripta 51
 populo speciatim Iudaico, quæ peragebatur ad instantiam
 coniugis zelotypi a Sacerdotum principe, qui adiurare
 mulierem suspectam potionemq; amaram & maledictam
 propinare tenebatur. Verum hæc specialis populo Iu-
 daico fuit, mereturque locum inter leges illas forer ses,
 quarum vis, mox ab initio noui foederis, in usu esse desit ac
 expiravit, ut bene inculcat Cl. Becman. *in Paral. Polit.* qui,
 C
 frustra

52 frustra Pontificios probationes suas *vulgares & Canonicas* inde defendere, docet. Ceterum & ad primam classem, adeoque ad legitimum vsum pertinebat, quando teste Grotio ad *Genes. 24.* Iudæitalem adiurationem, siue exorcismum, adhibuerunt, *vt aut testibus testimonium, aut reis confessionem exprimerent.* Atque ex hac consuetudine putat Grotius se optime explicare posse difficilem *Leuit. V, 1.* locum, in qua re an acu rem tetigerit, videsis Calov. *in Bibl. Anti-Grot. ad h. l.* Hoc interim certum quod in nostris iudicii adiurationes, siue testium, siue rei, aut ad incorruptum testimonium, aut ad candidam confessionem edendam, non sint in vfu. Succesit enim apud nos in locum earundem iurisiurandi religio. Quomodo vero differat iuramentum & adiuratio, optime tradit Dominicus a Soto *de I. & I. l. 8. qu. 3. cum iuramentum ab aliquo capitur, idem ipse a quo capitur actione propria iurat, e contrario adiuratio non est a ctus eius qui adiuratur, sed adiurantis.* Præter hæc vero quin reliquas adiurationum species in classem rerum illicitarum redigamus, nihil videtur obstare. Inter illas vero facile primo loco caput extollit, modus *adiurandi siue exorcizandi demones in obsessis*, qui vtut in primitiuis seculis vbi Ecclesia sanctitate vitæ erat virgo, inter charismata siue dona miraculosa a Salvatore *Marci vlt.* promissa, connumeratus fuerit; attamen progressu temporis, in ualescentibus tenebris Anti-Christianismi, hæc charismata, & inter illa eiectio dæmonum, euanuit & succesit sub papatu impostura sub specie sanctitatis illudens, vti ipse Soto *c. l.* fatetur, eius rei se oculatum testem vocans. Neque hoc mirum, cum in superba Hierarchis clericali peculiaris ordo Exorcistis vindicetur. vid. Ziegler. ad *Lanc. Inst. l. Can. Hoffman. in Lexic. vniu. sub voce Exorcista.* quasi vero dona Dei miraculosa adstricta essent certo cuidam collegio

gio peculiari caractere insignito. Hinc etiam videas 54
neque Megalandrum Lutherum, neq; alios cordatos The-
ologos, aliquid spei aut fiducia in eiusmodi adiurationi-
bus dæmonum ponere. Christus enim preces & ieiunia
commendavit in his casibus. *Marc. IX. 29.* add. Balduinus
in Cas. conscient.

Cum vero illa adiurandi ratio, qua Pontificii vulgo
vtuntur in obsessis, tantis labore nævis superstitionis, af-
sumptionis nominis diui in vanum, tentationis Dei &c.
ex facili coniectu est, quid sentiendum sit de temeraria
curiositate Petri Cottoni Loyolitæ & Confessarii Henrici
IV. Galliarum Regis, qui teste Historicorum nostri & supe- 55
rioris ævi Principe, Thuano *Histor. lib. 132. ad An. 1604.* excan-
tandi spiritus fiducia fretus, ex obsessa & energumenta Ha-
driana Fraxinea sciscitatus est multa, quæ aliunde cognosce-
re spes ipsi non erat v. c. *an lingua a Deo? Quomodo Archa Noe
animalia capere potuerit? Quis euentiss. locus S. Scripturæ ad pro-
bandum purgatorium & invocationem Sanctorum? Vbi paradysus
terrestis fuerit? qua ratione conuerti Rex Angliæ & tota Insula
queat? & aliæ quæstiones curiosæ scituque dignæ, si ab a-
lio præceptore quam diabolo, patre mendaciorum, erudi-
ri voluisset Iesuita. vid. elegans iudicium laudati Thuani
de hoc facto l. cit.* Interim non existimandum est, ideo a
nostratibus eiectionem dæmonum per adiurationem si-
ue exorcismum reiici, ac si cum nonnullis Nouaturien-
tibus, Hobbessio in *Leviathane*, aliisque vid. Nath. Falckii
Diss. de Demonologia Autor. Recentiorum. Cap. I. plane nullam
corporalem obsessionem crederent; sed ideo, quia longe
alia media in verbo Dei proposita sunt.

Equidem possem recensere plura adiurationum 56
genera, qualia sunt *fluxum sanguinis adiurare per sangui-
nem Jesu Christi*, de quo vid. Wolff, ex Cardano *lection.*

*memorab. Tom. II. p. 483. Quentled. in Diff. de Sang. Jesu Christi §. 72. ibi: quid queso potest dici in sanguinem Jesu Christi contumeliosius? conf. & de variis exorcizandi ritibus papicolarum, quos adhibuerunt in fugandis locustis & aliis infectis Excell. Dn. Hebenstr. Diff. secund. de Locustis cap. 1. Sed cum ex professo hanc materiam non excutiamus, sufficit mihi demonstrasse ex allatis exemplis, materiam maledictionum, execrationum, adiurationum, quæ ex vno fonte scaturiunt, esse ex illarum rerum censu, quæ laudem & vituperium ex circumstantiis, variisque negotiorum figuris, merentur. Etenim quam arcto inter se nexu deinctæ sint execrationes & adiurationes, patet ex antiquissimo exemplo quod occurrit in *Novell. LIX. cap. 7.* vbi circa finem, postquam Iustinianus adhortatus esset, ad certum numerum ergasteriorum semper immunitum conservandum, adiicit: *Sed & ipsum imperium coniuramus, ad magnum respicientes Deum ut semper sceptrorum Dominus huic rei vigilanter provideat &c.* Efficaciam huius coniurationis, & vt illa *Nov. in vsum* fuisset semper traducta, optat Dn. Schil. *ad Coroll. in Exerc. XXI.* Ceterum mihi nunc conuenit dispicere in cap. II. & seqq. quid tandem in specie circa execrationes vltimarum voluntatum licitum iustumue sit, nec ne.*

CAPUT II.
DE EXSECRATIONIBVS TESTA-
TORUM VALIDIS AC LICITIS.

SUMMARI.

Testamenta absolute conside- Quatenus dici possit Iuris Ciui-
rata sunt l. N. & G. n. 1 *lis. n. 2*
Addu-

TESTATOR. VALIDIS AC LICITIS.

21

<i>Adducitur L. 1. C. de S. S. Eccl.</i>	<i>Illustratur hoc ex Alcorano Tur-</i>	
n.3	<i>carum.</i>	n.18
<i>De qua re loquatur Constantinus</i>	<i>Confirmatur exemplis.</i>	n.19
<i>in d. l. inquiritur.</i>	<i>Parænesis ad liberos.</i>	n.20
<i>Ultimæ voluntates fauorabiles</i>	<i>Subiicitur memorabilis casus in</i>	
<i>sunt.</i>	<i>Facultate Iurid. Hallensi de-</i>	
<i>Origo execrationum in Testam.</i>	<i>cifus.</i>	n.21
<i>ex desiderio implendi vlti-</i>	<i>Iuramentum testatoris habet</i>	
<i>mam voluntatem.</i>	<i>clausula Codicill. vim.</i>	n.22
<i>Illustratur hoc exemplo Herculis.</i>	<i>Testamentum iuramento confir-</i>	
n.7	<i>matum, revocari an possit?</i>	
<i>It exemplo Patriarcharum Iacobi</i>		n.23
<i>& Iosephi.</i>	<i>Quod de Foro Civ. aff, de consci-</i>	
<i>Obiter refutatur Bellarminus Be-</i>	<i>entia foro neg.</i>	n.24
<i>canus & c.</i>	<i>Maledictis confirmatum testam.</i>	
<i>Elegans ratio Sanderfoni, quare</i>	<i>reuocari potest.</i>	n.25
<i>Patriarchæ in iuramenti præ-</i>	<i>An filius ob testamentum, quo</i>	
<i>statione femori supposuerint</i>	<i>cum maledictis parentes ex-</i>	
<i>manus.</i>	<i>cluserat, possit exheredari.</i>	n.26
<i>Demonstratur exinde maledicti-</i>	<i>Disquiritur an hæc causa sit una</i>	
<i>ones testamentis addere sim-</i>	<i>ex illis quæ in Nov. iis. expri-</i>	
<i>pliciter non esse illicitum.</i>	<i>muntur.</i>	n.27
<i>Remouetur obiectio.</i>	<i>Affirmatur hoc cum ratione.</i>	n.28
<i>Illustratur hoc exemplo sacro &</i>		
<i>profano.</i>	<i>Ratio illa exploditur.</i>	n.29
<i>Potestas, valide maledicta testa-</i>	<i>Rostochiensis Facultas negauit</i>	
<i>mentis adiciendi, parentibus</i>	<i>quæst.</i>	n.30
<i>vindicatur.</i>	<i>Affirmatiua verior videtur.</i>	n.31
<i>Ratio huius rei adiicitur.</i>	<i>Concluditur materia cum exem-</i>	
<i>Ostenditur parentum execratio-</i>	<i>plo notabili.</i>	n.32
<i>nes liberis periculosas esse.</i>		
n.17		

C 3

De

<i>De fundatione piarum causarum sub exsecrationibus.</i>	n.33	<i>Reinkingii.</i>	n.43. seqq.
<i>Memorable exemplum huius rei adducitur.</i>	n.34	<i>Adducitur, quomodo maledictiones fundatorum, in benedictionem conuerti possint.</i>	n.46
<i>Aliud non minus insigne exemplum additur.</i>	n.35	<i>Rationes afferuntur ex B. Seckendorff.</i>	n.47
<i>Confirmatur Testamentis Remigii & Wilibrordi Episcoporum.</i>	n.36. & 37	<i>Laudantur ex hoc capite Duces Wirtembergici.</i>	n.48
<i>Plures exsecrationum formulae,</i>	n.38	<i>Sereniss. Duces Saxon.</i>	n.49
<i>An omnes haec exsecrationes inuolabiliter seruandae, disquiruntur.</i>	n.39	<i>Item Tigurini in Heluetia.</i>	n.50
<i>Difficultas huius quaest.</i>	n.40	<i>Inprimis hanc laudem meretur Domus Brand.</i>	n.57
<i>Allegantur Autores secularisationis materiam tractantes.</i>	n.41	<i>Frider. Wilb. M. El. Brand. donatio ex Bon. Eccles. Acad. Francof. facta.</i>	n.52
<i>Respond. dd. quaest.</i>	n.42	<i>Barclaii ut & Burchardi expositiones super Bonis Eccles.</i>	n.53. & 54.
<i>Admonitio Mauriti, Peckii &</i>		<i>Conclus. huius cap.</i>	n.55

1 **Q**ui modum disponendi de bonis per vltimam
 voluntatem, absolute spectatum, iuris Naturae
 aut Gentium esse dicunt, cum Struuio *Syntag.*
 2 *Iur. Civ. Exerc. XXXII. §. 3.* a regia veritatis via mi-
 nime aberrare videntur. Equidem testamenta, vti alii
 actus, formam certam possunt accipere a iure Ciuili, ipsa
 tamen substantia, seu, vt liceat de rebus suis efficaciter
 3 disponere, cognata est dominio, & sic fluit ex iure Natu-
 rae. Optime igitur pronunciat Constantinus Imp. *in L. 1.*
C. de SS. Eccl. Nihil est quod magis hominibus debeat, quam vt
 4 *supreme voluntatis* (postquam iam aliud velle non possit) liber
 sit stylus, & licitum quod iterum non redit arbitrium. **Quam-**
 vis

TESTATOR. VALIDIS AC LICITIS.

23

vis vero Imp. loquatur de Testamento ad pias causas, si quis
*scil. sanctissimo Catholico venerabilique concilio decedens bona
 quaedam reliquerit*, vti ipsissima verba legis habent conf.
 B. Brunnem. *in Comm. Cod. ad h. l.* Ant. Peretz. *in Cod. ad
 h. t.* Nihilominus verba hæcce elegantiss. ad quasuis vl-
 timas voluntates extendere, haud inconueniens puto. 5
 Habent enim maximum favorem ultimæ voluntates, cum
 non exiguum mortalitatis solatium sit, si, quæ quisque
 per vitam suam acquisivisset, ad illum potissimum per-
 venirent, quem ipse maluisset. Pufend. *de I. N. & G. Lib.
 IV. c. X. §. 5.* Infitia hinc plurimis mortalium penitusque 6
 infixæ mentibus eorum cura est, vt supremis, quas con-
 dunt tabulis, sua constet post cineres etiam sanctitas illi-
 batusque vigor. Et cum diffidant, quod pudor & bene-
 ficiorum memoria sat arctum vinculum huic scopo obti-
 nendo sint, quo minus posteri sub variis prætextibus
 subruere eas valeant, hinc iniecta mentibus religi-
 one, ac sacro quasi horrore, successores obligare, pru-
 dentissimi etiam allaborarunt. Vt enim nihil dicam de 7
 ethnico domitore monstrorum Hercule, ab Hyllo super
 ultimis mandatis exsequendis iuramentum exigente, a-
 pud Sophoclem *Trachin. v. 1192.* Alia supersunt exem- 8
 pla; nam ipsos sanctissimos mortalium, Patriarchas, hoc
 fecisse, ex sacro codice percipimus. Iacobus enim mori-
 bundus *Genes. XLVII, 29.* grauisimo iureiurando obstrin-
 xit Iosephum & hic postea fratres suos, *Gen. L, 25.* vt ex-
 uvias ac cineres suorum corporum secum asportent ex
 Ægypto in Palæstinam. Enim vero lubentes hic præ- 9
 teruehimur ineptas rationes *Bellarmin, Becani, Costeri,* ali-
 orumque, exinde cultum religiosum reliquiarum dedu-
 cere volentium; cum non ignari simus, hoc citra dubi-
 um profectum fuisse, ex Patriarcharum pio desiderio &
 spe

- spe, Messiam quem in spiritu præuidebant, nasciturum & moriturum esse in terra Canaan, prout bene hoc vrget contra Pontificios B. Io. Meisner. *Diss. de sepulch. Moys. c. 7.*
- 10 §. 5. Hinc pie etiam Theologus Anglicanus Rob. Sander-
son in *Prælect. de iuram. oblig. præl. V. section. XI.* ritum, quo
in iuramento vsi leguntur, *suppositionem* scil. *manus fœmori*,
ab hoc desiderio deriuat, *quod factus sit in signum fidei, qua*
credebant in semen benedictum egressurum de femore Abraha,
- 11 Interim clarissimum documentum nobis est, quod et-
iam antiquissimi mortaliū suos, ad vltima mandata
obseruanda, iureiurando adstringere consueuerint, velut
nullo alio humano vinculo satis valido, ad illa intemera-
te obseruanda & custodienda. Quam ob rem nullo mo-
do vitio alicui verti posse, videtur, si quis illum, quem a-
lias ad supremam suam voluntatem adimplendam habet
obligatum, adhuc fortiori vinculo siue iuramenti, siue
- 12 exsecrationis & maledictionis, obstringat. Equidem
præuideo nonnullos fore qui in ea hærebunt persuasio-
ne, superfluum esse illos maledictionibus onerare, qui-
bus etiam sine iisdem terriculamentis, obsequii gloria
relicta est. Verum optandum esset, vt multi ab illo obli-
gationis vinculo, quo pro condicione sua obligati sunt,
non tentarent variis sub prætextibus sese liberare,
certe hoc casu nullum arctius vinculum constringen-
di excogitari potest, quam metus religionis. Acce-
dit quod exemplis sacris & profanis hoc stabiliri pos-
13 sit. Mandato Dei Moyses horrendis maledictionibus
pronunciandis a Leuitis ad corroborandam Legem
Deuteronom. XXVII, vers. 14. seqq. vtitur. Et tamen vi im-
14 perii & reuerentiæ obstricti erant Israelitæ. Sic, vt &
profanum exemplum addamus, *erranti viam non monstra-*
re, Athenis exsecrationibus publicis sancitum est, teste Cicerone
Lib.

TESTATOR. VALIDIS AC LICITIS.

25

Lib. 3. de offic. Cum igitur Leges Ciuiles Maieftates legis-
latoris munitas, exsecrationibus munire non insolitum
fuerit; Quid causæ esset, vt vltimas voluntates maledi-
ctis corroborare, inter vetita aut superuacanea nume-
randum esset? Præsertim si grauitas rei, personarum-
que, quæ in nostra potestate sunt, status & qualitas hoc
permittant. Inter personas vero, quæ ob peculiarem, 15
quam ipsis vindicant iura diuina & humana, potestatem,
exsecrationes in vltimis suis voluntatibus adhibere, ar-
ctiorique vinculo constringere valent, eminent facile
parentes. Vtut enim cuius permissum vltimas tabu-
las fulminibus imprecationum in transgressores eumbra-
tis obsignare; attamen non omnium personarum status
aut qualitas permittit, vt exsecrationes illæ sperato effe-
ctu, testaments nimirum inuolabilia reddendi, gaude-
ant. Inprimis enim qui autoritatem aliquam aut pote-
statem habent, in alios sibi subiectos, maioris validitatis
gratia, exsecrationes adicere valent.

Videri hic itaque non incommode potest, *an paren-* 16
tes ius habeant liberos suos in testamento imperfecto obligandi?
Quam quæstionem vtut multi sint qui negent Pufend.
de I. N. & G. L. IV. c. 10. §. 7. Mœstertius *de Iust. LL. Rom. lib. II.*
dub. 46. Mauritius *P. 2. Conf. Chilon. X.* Mihi tamen videtur
affirmatiua & reuerentiæ & pietati parentibus debita
multa conuenientior; vt ita non absque ratione contra-
riam sententiam tueantur Molina *de I. & I. tr. 2. disp. 81. n. 17.*
Steph. Fagundez. *de I. & contr. lib. 6. cap. 6. §. 1.* & citati a
Struv. *Ex. 32. th. 16. in fin.* Quod si itaque dispositione pa- 17
terna etiam in foro externo imperfecta, constringantur
liberi in conscientia ad obseruandam patris voluntatem;
quis dubitet obligari eos, si seueram exsecrationis clau-
sulam adiecerit pater testamento licet imperfecto. Diræ

D

nam-

namque parentum imprecationes raro sunt irritæ, vt ad-
 eo iis nihil periculosius esse liberis, sapientissimus Plato,
 18 optime monuerit. Nec pro cetera sua stultitia in reli-
 gione Turcarum cauit Mahumedes legislator, vt liberi ab
 execrationibus parentum sedulo cauerent sibi vid. Müll-
 19 ler, *in Histor. Turcic. P. I. c. 4. p. 14.* nec desunt tristitia exem-
 pla huius rei, congesta ab And. Hondorff. *in Promptuar. Ex-*
empl. P. 1. ad IV. Precept. Decal. Caueant igitur liberi, ne te-
 20 mere vltimas parentum voluntates execrationibus mu-
 nitas spernant, aut iis contrauenire audeant, licet ob quas-
 dam neglectas solennitates & alios defectus in foro ciui-
 21 li hoc facere possint. Pertinet huc casus, super quo re-
 sponsum fuit ab Illust. Facult. Iurid. huius loci Mens. De-
 cembr. 1697. vbi auia neptem etiam a rebus ad Geradam
 pertinentibus excluserat, his verbis: Aber J. S. B. B.
 das mir ungehorsame und falsche Mensch/ die mich zu meis-
 nen vielen öfftern Kranckheiten gebracht / soll das geringste
 nicht davon haben/ so ich verschworen/ und die ihr was das
 von geben mit meinem Fluch belegen haben will. Cum au-
 tem hac ratione contra Iura Saxonica disponderetur, quæ-
 situm fuit, Ob die übrigen Brüder und Schwestern be-
 fugt/ der Schwester solche Sachen vor zu enthalten? Ad
 quam quæst. responsum: Daß wann J. S. B. B. obner-
 achtet des Großmütterlichen Fluches/ ihren Antheil
 von solchen Gerade Stücken/ fördern solte/ ihr Geschwi-
 ster solches ihr vorzuhalten nicht befugt. B. R. W. quo
 ipso indigitatum est melius facturam esse exclusam, si pro-
 pter adiectam execrationis formulam illas res non pete-
 rer & sic suæ consuleret conscientia. Quo de casu inferi-
 us c. 3.

22 Sed redeundum ad testamenta imperfecta, vbi non
 inconcinne dici posset, perinde vt iuramentum, si etiam
 male-

TESTATOR. VALIDIS AC LICITIS.

maledictionem testatoris, habere vim clausulæ codicillaris per *l. cum pater 77. matrem. 23. de leg. 2.* vid. Gutierrez. *de iure confirm. p. 2. c. 2. n. 8. 9.* Cum ratio quæ in dict. *l. 77.* additur, quod iuramentum *de serua voluntate testatoris* testetur, etiam optime quadret ad maledictiones. Atque adeo omnia vicia quæ sanantur clausula codicillari, & sanabuntur, si maledictiones contra testamenti violatores adiiciantur.

Et hæc comparatio inter iuramentum testatoris & maledictionem eiusdem etiam extendi poterit ad hoc, vt asserere queamus, testamentum, quod maledictionibus & iuramentis confirmatum est, reuocari tamen posse, vti concludit Gutierrez *P. 2. c. 1. n. 2.* (postquam in vtramque partem hoc ventilasset,) & quidem ex communi Brocardico, quod nemo in vltimis voluntatibus sibi possit eam legem dicere, a qua ipsi postea recedere non liceat, *l. 22. pr. ff. d. leg. 3.* Id vero quamuis secundum principia iuris Rom. bene procedat, nihilominus manet & vera conclusio, grauitè peccare in conscientia, qui reuocat tale iuratum testamentum. vid. Dn. Stryk. *Diff. de Conscient. For. cap. 4. n. 17. & in Annot. ad Lauterbach p. 708.* Interim tamen non peccat qui testamentum quod maledictionibus munierat reuocat, cum ille qui maledicit alicui si hoc vel illud faciat aut non, alium, non vero se ipsum obligare intendat, & sic libertas voluntatem in melius mutandi, ipsi manet salua.

Ceterum alia adhuc quæstio ventilatione digna hic discutienda venit; An nimirum *filius emancipatus parentes cum maledictionibus excludens, propterea aut ipse exheredari aut nepotes possint?* Ratio decidendi huc redire videtur; An inter causas exheredationis in *Nouell. 115.* præscriptas, & hæc possit referri, de quo nullum dubium videtur

28 tur iis qui memoria tenent versiculos illos glossæ, quos
 repetit Brucsulbergius *in memor. Iurid. p. 92. ex Wesembec.*
ff. de liber. & postb. n. 4. Bis septem ex causis exheres filius
 esto, si patrem feriat, *vel maledicat ei &c.* Quibus verbis
 29 nil clarius fingi potest. Verum est hoc exemplum cla-
 rissimum minus tuto fidem haberi glosis & riuulis non
 inspecto textu ipso. Quod si enim nouellam ipsam euol-
 uamus, deprehendimus ne gry quidem inueniri de ma-
 ledictionibus, sed hoc, *si grauem iniuriam intulerit*; an ve-
 ro *maledictiones* sub graui iniuria comprehendi possint,
 30 anceps disceptatio est. Mihi vero negatiua sententia
 magis arridet, quam etiam in casu, huic fere simili, am-
 plexam esse Facultatem Iuridicam Rostochiensem edo-
 ctus sum. Præsertim cum exheredatio omnium Do-
 31 ctorum calculo odiosa, & hinc restrictioni merito locus
 relinquendus.

32 Antequam vero dimittam parentum exsecrationes, dis-
 cussionem meretur casus, qui, vt relatum mihi est, acriter
 adhuc disputatur, sc. quidam cui infelix & rixis plenum
 incercesserat coniugium, moribundus ita disponebat in
 testamento: *Meine Tochter U. W. S. setze ich zum Erben*
ein / solte sie aber mit ihrer unchristlichen Mutter heimlich
colludiren / und bey ihrer ungerathenen / Lastervollen / böß-
hafften Mutter / und unter ihrer Seelen verderblichen edu-
cation, sich nach meinem Tode aufhalten (immassen ich sol-
ches besagter meiner Tochter bey Vermeidung meines
väterlichen schweren Fluchs und Vermaledeyung
hiermit ernstlich verbothen haben will) soll dieselbe nur legi-
 timam haben. Disputatur super hoc testamento, tam in
 genere, annon id ipsum pro inualido habendum, quam in
 specie, annon illa dispositio de educatione filia, vt turpis,
 pro non adiecta reputanda? Videtur vtrumq; affirman-
 dum

dum esse, & prior quidem quæstio eapropter, quod maximo calore iræ abreptus pater, potius non sanæ mentis fuisse credatur, & sic testamentum subsistere nequeat; posterior ideo, quod omnino turpe videatur, odium erga matrem quasi filia instillare, & matri educationem denegare, quæ tamen ipsi iure Naturæ æque ac patri competit Puffend. *de I. N. lib. 6. cap. 2. §. 5.* Cum etiam de Iure Civili liberitãndi a matre educandi, donec vitricum non introduxit *L. 1. C. ubi pup. educ. Nou. 22. cap. 38.* Sed verior omnino est contraria sententia, & validum esse hoc testamentum, & validam de educatione filia dispositionem. Nec enim ex verbis prædictis vlla mentis alienatio apparet, quin potius sollicitus fuisse præsumitur testator, ne ex malis & deprauatis moribus matris suæ filia etiam quidquam hauriat, vt ita paterni officii memor hoc fecerit. Quod vero educationem filia attinet, satis ex iure constat patris voluntatem inprimis hoc passu sequendam esse. *L. 1. ff. ubi pupil. educ. Surdus de aliment. tit. 4. q. 13. n. 2.* Et hac demum deficiente, matri educationem permittendam. Cum itaque pater hic noluerit vt penes matrem educaretur filia, idque ex grauisimis validissimisque rationibus, haud dubie eius voluntas hic attendenda, id enim agere Prætorem oportet, vt sine vlla maligna suspicione alatur partus & educetur *d. l. 1. §. 1. ff. ubi pup. educ.*

Aurem iam mihi vellicant reliqua, quæ inquisitionem merentur, potissimum Donationes Ecclesiasticæ, siue ad *pias causas*. Talia enim testamentis prioribus seculis execrationibus & maledictionibus impleta fuisse contra illos, qui ausuri essent legata illa & destinata ad cultum Dei infringere, hospes sit in antiquis fundatio-

- nibus quem hoc fugiat. Hinc peruetusta monumenta monasteriorum nil aliud quam Sodomitarum & Gomoræorum ignem ac sulphur, damnationem Dathan & Abyræ, in violatores testamentorum detonare videas.
34. Memorabile inter innumerabilia est exemplum est, quod legitur *in document. Monast. redv. in Wirtenb.* inter monumenta *Monast. Hirsaug. fol. 57.* vbi Comes Albertus de Calw. 1075. obsecrat Apostolum Pontificem per Christum & per S. Petrum & per omnes Sanctos, vt testamentariæ huius conscriptionis destructorem, nisi resipuerit, *tradat omnino Sathane & anathematizet eum ac profanet a consortibus & filiis Ecclesie Sancti Dei, & heredibus vite eterna, vt auferat Deus memoriam eius de terra viuentium & deleat nomen eius de libro vite, vt cum Dathan & Abiran, quos terra aperto ore deglutit, perennem incurrat damnationem & vt Herodis, Pilati & Iudæ socius factus in eternum diserucietur, & cum Sodomitis & Gomorritis ignes sulphuris hic experiatur, & Heliodori plagas & verbera hic perpetiatur & Antiochi tormentis vermibus scil. scaturiens & cum foetore computrescens, miserrime conteratur &c.* Hancce vero testamentariam dispositionem vna cum prædictis diris exsecrationibus confirmavit Henricus IV. Imp. Romanus 1075. Idem exsecrationum fulmen occurrit in Diplomate a *Guelphonibus* dato *Cænobio Weingartbenfi* a se fundato A. 1008. vbi ita germanice invehitur fundator in destructorem monasterii. *Denselben Gottes Feind laden wir um dasselbe Mayn/ für Gottes Richterstuhl an den jüngsten Tage zu antworten Gottes Blut/ St. Martin/ S. Dschwald &c. vid. Speidel. in Notabil. Hist. polit. Iurid. voce Stiftung.* Sic in Testamento *S. Remigii* Reorum Archipræsulis, *alienator, petitor, dator, acceptor, peruasor,* perpetuo vinculo Anathematis damnationisque infernalis, ab Ecclesia seiungun-

TESTATOR. VALIDIS AC LICITIS.

31

iunguntur ap. Aubert. *Miræum in Cod. piar. Donation. cap. I.*
 nec parcius stygiæ tartaræque execrationes cumulan-
 tur in caput destruentium, in Testamento Clementis Wi- 37
librorum Episcopi, quod inuenire licet ap. Scribonium in
Origin. c. 5. Notatu etiam dignum est exemplum quod ex
 antiquissimis monumentis Monasterii S. Mariæ Magde-
 burgenf. luci exposuit Dn. D. Phil. Müller Can. & Præpos.
 dict. Monasterii, in pecul. scripto, hoc anno, 1. Jun. edito
 quo restorationem huius monasterii & huic annexam
 scholam, serio vrget, eumque in finem diras illas exe-
 crationes Archi-Episcoporum *Geronis & Norberti* adducit.
 Prioris de Dato Magdeburg. Mens. Decemb. 1015. ita sese
 habet. Nachdem nun dieses also gesezet und durch gewis-
 se Zeugen bestätigt ist / so thun wir aus Macht des Heil.
 Geistes / in Krafft unsers H. Ern. Jesu Christi / in den
 Bann und sondern durch ewigen Fluch von der Gemein-
 schafft der himmlischen Bürgern ab / denjenigen der sich
 diese unsere Stiftung zu verlezzen und durch verwegener
 Zuhrt in einigem Stücke zu zernichten unterwinden
 und erkühnen wird. Eiusdem fere tenoris Exsecratio
 est, quæ facta a Norberto 1126. ubi ita concludit: *Der*
sey anathema maranata, verflucht biß auff den Tag un-
fers H. Ern. Plures execrationum formulas exhibet 38
Petreus de Monaster. p. 74. & passim, Speidel. l. c. vt & in
voce Geistl. Güter. Besoldus Thesaur. pract. voc. Stiftung.
& ibid. additionator doctis. Ditherrus. Hornbeck. in Exam.
Bulle Innocent. X. p. 163.

An vero imprecationes hæc, testamentis ad pias causas ad-
iectæ, tantam habeant efficaciam, vt inuiolabilitatem eorundem se-
cum afferant, nec illa bona in alios profanosq; usus conuerti a posteris
potuerint? anceps nec vno modo decisa quæstio est, cum
nemo

CAP. II. DE EXSECRATIONIBVS

- 32
 40 nemo ignorare possit, quanto animorum motu, initio huius seculi, tam a Teologis quam Politicis Canonifarum in Imp. religionum, super hac re certatum sit, ad eo vt tantum non tricennario bello, quo nostra Germania misere deflagrauit, Troianoque Regno ter infelicio-
 41 ratio non permittit, difficillimam hanc litem denuo ex-
 cutere, praesertim cum iam dudum hoc fecerint Schurff.
*Cent. 1. conf. 48. conf. 90. Nic. Reusner. lib. 4. dec. 7. Rumelin. ad A. B. diff. 3. & Myler. in addit. Lehman. de Pac. relig. l. 3. c. 34. Cran. Diff. de pac. relig. P. 1. probl. 5. Syring. (sub quo nomine celebris publicista Theodor. Sprenger latere creditur) de pac. relig. concl. 28. lit. B. Suevus ad pac. relig. p. 134. Hortleder in Reichshändeln. L. 4. c. 7. num. 10. Carpz. ad L. Reg. cap. 4. Sect. 4. aliique. Interim vt dictae quæ-
 42 stioni satisfaciamus; intrepide cum B. Luthero *Coll. Mens. c. 56. & Tom. 7. Ien. Germ. p. 261. vt & B. Ioh. Gerhardo Confess. Cathol. lib. 1. p. 914. concludimus; grauisime peccare in conscientia Principes, qui bona a maioribus ad pios vsus tam enixi voluntate destinata inuadunt, in profanos vsus conuertendo, violandoque defunctorum extremas maledictionibusque communitas voluntates. Gra-
 43 viter hinc monet non vulgaris iudicii ICTus B. Mauritius in *Diss. de Secular. cap. 3. §. 8. vereri debere istiusmodi Principes, nec ob sacrilegium tale, fundatorum maledictiones, licet sero experiantur, & eiusmodi bona propria ipsorum, velut rubigo ferrum & ignis consumens, comedant. Etenim neglectam religionem se ipsam gra-
 44 viter vltam esse, pluribus iisque tragicis exemplis comprobatur docte Petr. Peckius ad *Reg. Iur. Canon. p. 16. vt ita non praeter verum testatus esse videatur Reinking. in
 45 Politica Biblica lib. 1. ax. 19. nullum qui in vsu priuatum con-****

con-

TESTATOR. VALIDIS AC LICITIS.

contulit, quæ publ. piisque vsibus erant destinata ac dicata, aliquo cum scœnore furta possedisse. 33

Interim tamen, vtut hæc ita ingenere considerata 46
vera sint, nihilominus non est dubium, quin istiusmodi
relicta, si in abusum conuersa sint, ad verum melioremq;
vsus conuerti possint, imo debeant, vti optime iudicant

Binder. *Diss. de Bon. Eccles. Thumm. Tr. eiusd. rubr. quest. 7.*

Danæus *lib. 3. c. 2. Politica Christiana.* Hortleder. *de Caus. B. G.*

Tom. 1. lib. 5. § 7. Rationes vero quæ Principes Prote-

stantes ad hoc promouere possint, eleganter complecti-

tur B. quondam Acad. huius Cancellarius Dn. de Secken 47

dorff. *in Addit. ad cap. 4. §. 3. Des Teutschen Fürsten-Stats*

p. 49. his verbis: Es wolte wieder die natürliche Erbarkeit

lauffen/ dasjenige / was die Vorfahren so bedächtlich ver-

sprechen / dermassen auffzuheben / und unerfüllet zu lassen

zc. Die Benachbarten / sonderlich von der widrigen Religi-

on / vermeinten daraus kräftiglich zu schliessen / es sey den

Vorfahren und Nachfolgern bloß um das Geld und die

Einkünffte / keinesweges aber um die Mißbräuche zu thun

gewesen. &c. Quapropter laudibus omnino euehenda 48

Sereniss. Domus Württembergica, quippe quæ teste Bur-

goldensi (Oldenburgero, vti notum) *ad Inst. Pac. P. 2. def. 9.*

n. 14. p. 80. nullos cœnobiorum reditus aliaque bona olim

Ecclesiis donata, fisco suo vindicauit, sed omnia ad pias

causas conuertit, adeo, vt nulla facile reperiatur Acade-

mia in Germania, quæ plures foueat alumnos & stipen-

diarios, Tubingensi, hinc etiam quidam Theologus iu-

dicauit *nullibi apud Lutheranos bona ista insumi ac collocari rectius*

quam in Ducatu Württembergico. conf. & Reldfensio Hero-

montan. (Rosenfeld verum nomen ei esse dicitur) *in tr.*

de summa princip. Germ. potest. c. 13. Hæc vero vti laude digna

fuerunt; ita nec alia desunt exempla. Præpotens Domus 49

E

Duca-

34 Ducalis Saxonica iamdudum eam gloriam commerita,
 quod Heroes in ea extiterint piissimi, qui bona Ecclesi-
 astica ad redemptiones captiuorum, dotes Virginum te-
 nuum, sustentationem miserabilium personarum, repa-
 rationes Ecclesiarum, ac inprimis studiosæ iuuentutis in-
 formationem, contulerunt. vid. *Dissert. de Secularis. Bonor.*
lene. 1677. Præf. D. Tilemanno hab. Dotatio aucta Acade-
 miæ Wittenberg. a Io. Fried. 1532. facta: Fundatio item
inclytæ Salanzæ ab eius Filis tribus, paternarum virtutum,
 non vero Electoratus heredibus ex asse, 1558. suscepta;
 nec non Insigniores isti Ludi, *Porta, Grimma, Misena* ab-
 unde testantur, quam bene, bona illa Ecclesiis donata o-
 50 lim, impensa sint a successoribus. Eandem laudem
 merentur *Tigurini* in Heluetia, omnia bona ecclesiastica
 priscis erepta vanitatibus, non nisi in Scholarum pau-
 perumque vsus distribuentes. vid. Martin. Schookus
 51 *Tr. de Bonis Eccles. Sect. I. c. 44.* Quid? quod supersunt et-
 iam in Potentissimo Domo Brandenburgica illustria ex-
 empla Heroum, superstitioni papali olim inservientia bo-
 na melioribus vsibus dedicantium. Ioachimum I. ob Car-
 thusianorum bona sibi donata, iam superiori seculo de-
 prædicauit Alma Francofurtana. vid. Per-Illustr. Dn.
 de Rhez *Diss. de Secularisat. cap. VII. §. 19.* Sed hæc longe la-
 52 tiorem campum laudes spargendi nacta est, ob piissi-
 mam magnificentiam Friderici Guilielmi gloriosissimæ
 memor. Magni Elect. Brand. vid. Diplomata adducta in
Dissert. de Donat. Princ. Præf. B. D. Schulzio Francof. hab. Glo-
 riosissima sane hæcce vestigia Principum æternitati du-
 dum consecratorum, si legerent alii, qui profanas ma-
 nus eiusmodi bonis, tantis exsecrationibus fundatis, ad-
 mouerunt, minori cum rubore responderi posset ponti-
 53 ficiorum doctissimo, Wilhelmo Barclaio in *Parænes. lib. 1.*

c. 4. acriter quærenti: *Si monachi, vestro iudicio, in moribus aut fide errabant, cur non iis eiectis mortales alios substituis-
 qui his sanctis officiis purioribus moribus & restituta fide, sed ea-
 dem etiam pietatis sedulitate, incumberent? cur non saltem ero-
 gata hæc in pauperes bona pauperibus olim data & diuino cultui
 a vestris maioribus mancipata? accidere hereditatem Deo placu-
 it, spoliare Hierusalem, corruptisque testamentis, legatis, beneficiis
 antiquorum, qui hæc Deo sacrauerant, diri sacrilegi vestras pro-
 vincias, vestras domos, adstringere. &c.* Nec ulla adfuisse

54

causa eandem ferram contentionum recipiendi Fran-
 cisco Burchardo (Erstenbergerus vocatur in Parthen. li-
 tig. Wintheri) non sine exprobratione ac opprobrio Pro-
 testantium: *Wo sind ihrer Eltern Stifte und Klöster?
 ist nicht alles profaniret/niedergerissen und verwüestet? sind
 nicht aus Bisthümen weltliche Fürstenthüme / Ross-ställe/
 Tanzhäuser &c. aus den Klöstern gemacht. in Authonom p. 3.*

c. 16. Quapropter nil magis optandum est, quam vt in a- 55
 nimis Principum, ciuiliū legum vinculis alias minime
 alligatorum, valerent tot obsecrationes & obsecrationes, a
 fundatoribus nulla alia intentione adpositæ, quam, si ius
 & fas & inualidum legum humanarum auxilium esset ad-
 versus auarus manus, metus tamen Numinis easdem
 cohiberet. Loquitur enim experientia temerare sæpius
 heredum fidem lucri sacram famam, qua correpti, varias
 sæpe machinantur fraudes, vt mandatis testatorum illu-
 dere possint. vid. Mich. Grass. *recept. sent. de Success. in præm.*
 Hinc lubentes cum Becmanno celeberr. facimus, qui in
Doctrin. moral. c. 14. §. 19. approbat illorum sententiam, qui
 eiusmodi execrationibus validitatem suam inuiolabilem
 eunt assertū, cum, quod eiusmodi execrationes sint signa
 enixæ voluntatis fundatorum, quam peruertere, grauis-
 simum aduersus legem gratitudinis peccatum est: tum

E 2

quod

quod effectus harum execrationum non sit spernendus, non quidem ideo, quia talis maledictio ab homine scripta est, hominum enim per se hac in parte nulla vis, sed quia Deus effectum talem transgressoribus adiudicat. Vtut vero hoc certissimum putet laudatus Autor, mox tamen subiungit ibidem præiudicium Facult. Theol. Francofurtanæ, vbi maledictiones irritas pronunciarunt. Enim vero quia hoc ad cap. seqq. III. spectat, ad id nunc nos accingimus.

CAPUT III. DE EXSECRATIONIBVS TESTA- TORUM INVALIDIS.

SUMMARIA.

<i>Connexio cum cap. preced.</i>	n.1	<i>na re execrationes sibi contrariae?</i>	
<i>Inualiditas iuramentorum nonnul- lorum.</i>	n.2	<i>Casus de hac re in quadam Domo Se- reniss. contingens enucleatur.</i>	n.9
<i>Iur. Car. dispositio circa illa iura- menta.</i>	n.3	<i>Illustratur quest. ex iuramentis sibi inuicem contrariis.</i>	n.10 n.11
<i>Applicatur hoc ad execrationes.</i>	n.4	<i>Confirmatur exemplo Rechabitarum</i>	n.12
<i>Demonstratur execrationes esse in- validas, si versentur circa res moraliter impossib.</i>	n.5	<i>Subiungitur præiudicium Facultat. Theol. Witteb.</i>	n.13
<i>Actus ex legis dispositione inualidi, an validi reddantur execratio- nibus?</i>	n.6	<i>Non esse temere onerandas consci- entias liberorum execrationibus.</i>	n.14
<i>Adiungitur respons. ill. Fac. Iurid. Hall. de hac re.</i>	n.7	<i>Quod & de fideicommissis valet.</i>	n.15
<i>In execrationum materia dist. in- ter forum externum & inter- num.</i>	n.8	<i>Conditio tacita omnium execratio- num.</i>	n.16
<i>Quid si plures concurrant super u-</i>		<i>Illustratur ex iuramenti natura.</i>	n.17
			Exse-

TESTATOR.	INVALIDIS.	37
<i>Exsecratio posterior in cas. presenti inuvalida & quare?</i> n. 18	<i>hibitum esse.</i> n. 30	
<i>Causæ quare foundationes ad pias causas inuvalidentur.</i> n. 19	<i>Henrici IV. Imp. iusta querela de abundantia bon. Eccles.</i> n. 31	
<i>Quid sit in manus mortuas dare.</i> n. 20	<i>Defensio huius Imp. contra obrectatores obiter additur.</i> n. 32	
<i>Inter causas illas inuvaliditatis est (1) necessitas.</i> n. 21	<i>Causa (4) si bona in redemptiones captiuorum ab infidelibus &c. impendantur.</i> n. 33	
<i>Defenditur non esse iniquum tempore belli rebus sacris uti.</i> n. 22	<i>Exemplo Ambrosii confirmatur.</i> n. 34	
<i>Demonstratur exemplo & concessione ipsorum Pontificum.</i> n. 23	<i>An nuda abundantia bonor. Eccles. sit causa sufficiens alienationis ad profanos. vsus.</i> n. 35	
<i>Causa (2) est manifesta utilitas.</i> n. 24	<i>Negatur.</i> n. 36	
<i>Causa (3) si cum pernicie Reip. subtrahæ sint bona ecclesiastica.</i> n. 25	<i>Subinducatur in quam rem melius possint impendii superflua bona.</i> n. 37	
<i>Ratio huius rei.</i> n. 26	<i>Alia exempla execrationum paucis expenduntur.</i> n. 38	
<i>Illustratur hoc ex historia.</i> n. 27	<i>Inter quæ Arsenii Patriarch. Constantinop.</i> n. 39	
<i>Maxime tempore Const. M.</i> n. 28	<i>Item Cyrilli Episc. Alexandrini.</i> n. 40	
<i>Querela Hieronymi, quod immobilia bona Ecclesiis donare prohibitum fuerit.</i> n. 29	<i>Mortes Cyrilli.</i> n. 41	
<i>Exempla & testimonia etiam in aliis regnis hoc saluberrime pro-</i>	<i>Conclusio Dissert.</i> n. 42	

Vidimus *preced. Cap.* vnde & quando eiusmodi execrationes validitatem suam nactæ sint, restat igitur nunc vt propius excutiamus, quid iis obstet, quo minus optatum a testatore effectum, h. e. valide obligandi posteros vim, sortiantur. Ad fundamentum igitur huius rei iaciendum, non incommode, vt puto, hic applicari poterit principium, quod Dd. communiter ad infringendam validitatem iuramentorum, afferunt. Et enim res confecta apud ipsos est, quod iuramentum, quod contra bonos mores iuris diuini & humani præstitum, non solum

E 3

non

non sit obligatorium; sed etiam iuramentum actui civili, iure alios inualido, & propter utilitatem publ. prohibito, accedens, inualidum sit. vid. subtilissimum Frantzk. *Lib. II. Resolut. res. s.* ex pro-

- 3 fesso hæc explicantem, variisque autoritatibus exornantem. Quæ res eo minus dubii habet, cum & Ius Canonicum, (quod tamen alias omne iuramentum, quod absque dispendio salutis æternæ conseruari potest, seruandum præcipit *c. 28. X. de Iureiur. c. 2. de pact. in 6to.*) non simpliciter omni & cuius iuramento vim obligandi tribuat, sed illi tantum, quod per famosiss. *cap. etsi Christus 26. X. de Iureiur.* tribus comitibus, veritate, iustitia, iudicio, stipatum
- 4 est. Cum vero longe maior religio vinculumq; strictius insit iuramento, quam maledictionibus eiusmodi, quippe vbi tertius demum metu numinis adstringitur, cum in iuramento ipse iurans sese obliget Deo; Exinde concludendum videtur, ab omnibus execrationibus, quæ accedunt actibus iure inualidis ac pro nullis declaratis, immunes esse eos, qui in supremis tabulis illis onerantur.

- 5 Ut vero hæc eo distinctius pateant cuilibet, primo videamus de execrationibus, quæ adiectæ sunt rei per se illicitæ, deinde de iis quæ accedunt rei licitæ sed legibus civilibus prohibitæ & reprobatae. Circa res moraliter illicitas minus dubii habet, inualidas esse omnes execrationes: cum enim ad impossibilia naturaliter talia nullo modo adstringi possint heredes, quocunque execrationis fulmine compellantur, cur non id in rebus, quæ moraliter pro impossibilibus habentur, obtinere multo magis debeat, non apparet. Censentur autem pro moraliter impossibilibus omnia ea, quæ verecundiam, honestatem, pietatem ac bonos mores ulla ratione violare possunt *L. 15. ff. de Condit. Instit.* quæ namque execrationes hominum validæ sint atque efficaces, ut compellere quem possint

possit, ad suscipienda ea, quæ si susceperit, eum diuinarum ac æternarum execrationum faciunt reum? Neque vlla ratione assensum merentur, qui, ob præensum iuramenti vel execrationis iniquissimæ vinculum, & ad liberandam peruersissimam conscientiam, talia peragenda sibi constituunt, quæ voluntati diuinæ manifesto repugnant. Satis enim inter omnes constat, nullum, vilo prætextu in conscientias nostras, alterius Imperium esse. Ut ita prolixius hæc, ex iure diuino & humano persequi sit superuacuum, cum illa cuilibet bono, ne dicam Christiano, satis cognita atque perspecta esse debeant.

Videamus itaque nunc potius de iis execrationibus, quæ talibus adiiciuntur actibus, qui ciuili Legum dispositione inuoluntati declarantur. Hic vero non incommode iterum distingui posset, an LL. ciuiles actum nullum declarent ob omissam solennitatem, an vero ob defectum facultatis disponendi. Ibi facilius permittimus execrationibus quandam validitatem, quam hic. Illuc pertinent, quæ de obligatione heredis ex testamento patris imperfecto *in præc. Cap. n. 22.* adduximus. Cum enim solennitates testamentorum propterea inueniuntur, ut fraudibus obuiam eatur, & voluntates defunctorum non intervertantur, execrationes vero de seria animi voluntate manifesto satis testentur, haud dubie non pro plane invalidis declarandæ, ut supra assertum. Quod si vero testator disponat de re, quæ ipsius arbitrio plane exempta, non poterit vllus execrationum effectus superesse. Pertinet huc exemplum cuius iam supra *Cap. II. n. 21.* mentio facta. Liceat ipsius Responsi concepta verba hic adicere, cum in decisione huius quæstionis & similibus, vtramque paginam faciat.

Seynd nach dem seeligen Hintritt der Fr. v. S. nebst eiz-
nen

nem Testament sub A. in einem verschlossenem Schrancke/
auch 2. schedulæ sub B. C. im Kasten verwahret gefunden/
in welchen schedulis enthalten/ daß eines von der Verstorb-
benen Tochter Kindern/ nahmentlich J. S. v. B. nicht al-
lein von denen güldenen Ketten/ Ringen und Schmuck/ so
in der Schachtel/ sondern auch von dem Silber/ so in einer
Lade verschlossen gänzlich/ mit diesen Formalien:

Aber J. S. v. B. das mir ungehorsame und falsche
Mensch/die mich zu meinen öfftern vielen Kranck-
heiten gebracht/ soll das geringste nicht davon ha-
ben/so ich verschworen/und die ihr was davon ge-
ben/ mit meinem Fluch beleget haben will.

excludiret / in dem Testament und angehengten Codicil-
lis aber/ wieder J. S. v. B. nichts disponiret worden/ des
halb gefragt wird:

Ob die übrigen Brüder und Schwestern besuget / ihrer
Schwester sowohl von dem ihnen voraus vermachten Sil-
berwerck so in der Lade/ als auch von denen güldenen Ket-
ten/ Ringen und Schmuck/ so in der Schachtel enthalten/ zu
excludiren?

Ob nun wohl für J. S. v. B. angeführet werden möch-
te/ daß sie in dem Testament gleich denen andern Brüdern
und Schwestern zu Erben eingesetzt / ohne daß von der Ex-
clusion etwas erwehnet worden, und also die Hm. Brüder
und Schwestern schuldig zu seyn scheinen die angeführten
causas exclusionis erweislich zu machen.

per Nouell. 115. c. 3. pr.

Auch wenn gleich selbige causæ exclusionis erwiesen wür-
den / und bißweilen Fehler bey J. S. v. B. vorgegangen
seyn möchte: doch ihrer Kindheit/ in Ansehung/ daß sie jetzt
erst das 14. Jahr erreichet/ solches zuzuschreiben/ hier nechst
in dem im Testament angehengten letzten Codicill vom 12.
Jun. 97. verordnet. Daß

Daß in allen übrigen Puncten/ welche durch den izigen Anhang nicht ausdrücklich geendert sind/ es bey meinem obangezogenen Testament und dessen ob angeführten ersten Anhange vom 23. Maj. 1690. unverrückt verbleiben soll.

und also daraus zu schliessen/ daß die Verstorbene sich der facultate testandi begeben.

Weil aber dennoch die Groß-Mutter mit ihrer eigenen Hand die schedulas geschrieben/ und mit ihren gewöhnlichen Siegel verpitschieret/ und eine Mutter unter ihren Kindern nach ihren eigenen Gefallen sine ulla solennitate den Rechten nach zu disponiren befugt.

L. 21. §. 1. C. de Testament.

solche disposition auch in diesem casu desto unverbrüchlicher zu halten/ indem die Testatrix sich noch zum Ueberflusse verschworen/ daß J. S. nichts davon haben solle/ und dahero erscheinet/ daß solches der ernstliche Wille der Frau Testatrix gewesen/ *quoties enim iuramentum accedit actui, toties enixam voluntatem eius, qui iurat, demonstrat.*

Paris. Conf. 15. n. 28.

C. cum contingat. 28. X. de Iure iur.

Et iuratus actus longe fortior est, quam simplex.

Alex. C. 38. Vol. 3.

Panschn. Lib. I. pract. qu. 10. n. 38.

hiernechst dasjenige was oben angeführet/ von keiner Wichtigkeit/ zumahlen kein Schluß ist/ daß wer als Erbe im Testament eingesetzt/ auch alsofort in allen Stücken æqualiter mit denen cohæredibus succediren müsse/ und diese exclusion von dem Silberzeug und güldenen Ketten/ von einer Mutter auch wohl auffer dem Testament/ auf einen blossen Zettul geschehen möge/ aus nur angezogenen Rechtsgründen/ auch solches vor keine exheredation zu achten/ folglich

F

die

Die dispositio Nouell. 115. cap. 3. hieher keines weges zu ziehen/
und daher J. S. mit ihrer Jugend sich zu schützen nicht
vermag / indem auch ohne einige Ursache die Grossmutter
extra legitimam ihr zu præiudiciren befuget gewesen / nicht
weniger die im letzten Codicill angehengte clausul ganz un-
erheblich / *cum nemo sibi possit legem dicere, a qua non liceat ei re-
cedere.*

L. 22. ff. de Legat. 3.

*Ita ut nec per clausulam derogatoriam potestatem disponendi sibi
adimere possit.*

Barfchamp. de claus. c. 23. n. 22.

Ludov. Molina de l. 5 l. vol. 1. tr. 2. disp. 153. n. 21.

So halten wir davor / daß die übrige Hrrn. Brüder und
Schwestern J. S. von dem ihnen voraus vermachten Sil-
berwerck so in der Lade befindlich / etwas auszuantworten
nicht schuldig.

Betreffend aber die Schachtel mit denen Ringen / Ketten
und Schmuck / wann gleich das übrige Geschwister davor
halten möchte / daß sie ihrer Schwester J. S. umb des willen
nichts davon heraus zu geben vermöchten / indem der Fluch /
welchen die Testatrix darauf gesetzt / entgegen stünde / und
sowohl aus weltlichen als göttlichen Gesezen bekandt / daß
solche Flüche keines weges zu verachten /

add. Sirac. III, 11.

Dieweil aber dennoch wann die Flüche der Eltern gültig
seyn sollen / nöthig ist daß dasjenige worauff solcher Fluch
gesetzt / in ihrer Gewalt und Macht stehen muß / indem nie-
mand durch einen solchen Fluch einem anderen sein ius qua-
situm nehmen / oder verordnen kan / daß die leges in seinem
Testament nicht solten observiret werden.

L. 55. ff. de Legat. 1.

*Vnde quando quid committitur alicuius conscientia hoc intelligen-
dum de illa, quae LL. est instructa.*

Cardin.

TESTATOR. 'INVALIDIS.

43

Cardin. Mantica de coniect. ult. vol. lib. 9. tit. 8. n. 45.

Und aus dem Sächf. Rechten zu Gnüge bekandt / *quod Gerada per testamentum illi, cui debetur, auferri non possit.*

Const. Elect. p. 2. const. 14.

And. Goldbeck de success. gerad. c. 1. n. 2.

Thom. dec. 6. n. 6.

Solche güldene Ketten / Ringe und Schmuck aber zu den Gerade Stücken gehören.

Richter de Success. ab intest. Sect. 1. m. 1. n. 10.

So erscheinet hieraus allenthalben so viel / daß wann J. S. B. B. ohnerachtet des Groß-Mütterlichen Fluches / ihren Antheil von solchen Gerade Stücken fordern solte / Ihr Geschwister solches Ihr vorzuenthalten nicht befüget. B. R. B.

Vnde omnino apparet, non potuisse fratres & sorores exclusæ neptis se tueri clausula ista execratoria, cum dispositio de rebus, quæ in nostra potestate non sunt, nullius momenti reputetur.

Ne tamen quicquam dubii amplius animo lectoris in hæreat, bene respiciendum est, an de foro externo, an de interno, quæstio occurrat. Quoad internum conscientiae forum, si formula execratoria a parentibus in testamento adiecta, liberos eadem obligari existimo, etiam si de rebus in sua potestate non existentibus disposuerit testator, quo & vltima adducti responsi verba: Wann J. S. B. B. ohnerachtet des Groß-Mütterlichen Fluches ihren Antheil von solchen gerade Stücken fordern solte &c. haud obscure collimant. Quod si vero de foro exteriori sermo sit, tum quidem nullum dubium est, istiusmodi execrationes nullius esse efficaciae, id quod etiam de testamento sine sufficientibus solenni-

tatibus condito, exsecrationibus tamen munito, dicendum. Nam & hic nil valet exsecratio, nec solennitates a lege præscriptas supplere potest, nisi forte ad instar clausulæ codicillaris illud vitium sanare queat; de quo supra dictum *Cap. II. n. 22.* Toties vero etiam in foro externo valent exsecrationes testatorum, quoties illa dispositio legibus non aduersatur.

9 In illis itaque casibus vbi vim habet in foro etiam externo exsecratio testatoris, videndum, si plures exsecrationes concurrant sibi inuicem contrariæ, quænam ex illis sit inualida? Vbi quidem distinguendum est, an ab vno testatore; an vero a pluribus diuersæ exsecrationum formulæ adiectæ? Illo casu facile cuilibet patet, priorem fieri inuaidam, exsecratione posteriore contraria. Hoc vero casu maior subest difficultas, cum & hæc quæstio in Sereniss. quadam Domo acriter fuerit ventilata.

10 Scilicet disposuerat Princeps quidam Imperii, posteros suos æqualiter succedere debere, remota omni primogenitura, seqq. verbis: Das leidige primogenitur Wesen/wollen wir bey unserer posteritæt, um allerhand daher fließenden schädlichen consequentien willen/bey Vermeidung zeitlichen und ewigen Unsegens abgestellet wissen. Hanc voluntatem agnouerat primogenitus eius, & facta cum fratribus æquali diuisione primogenituræ renunciauerat, postea tamen idem, inter nepotes primogenituram nihilominus sub testamento, maledictionem comminante, introductam cupiebat, his verbis: Ich erinnere auch meine Söhne und deren Erben und Nachkommen sammt und sonders auff Christ-söhnliche Pflicht und Gehorsam und bey Vermeydung alles zeitlichen und ewigen übel-ergehens/ so lieb ihnen Gottes Huld und Verhängniß ist/ Dieser unserer Verordnung, (scil. de primogenitura inter ipsos.

ipſos obſeruanda) unverbrüchlich nachzukommen. Dubi-
 tum igitur ſuboritur hic, *an Patris, an avi maledictio, nepoti
 n̄ agis attendenda ſit?* Si dicendum quod res eſt, non diſ- II
 ſimilis decidendi ratio hic ſuberit, quam quæ in iura-
 mentis contrariis, vbi vtrumque obſeruari nequit, addu-
 ci ſolet, ſcil. quod iuramentum prius deroget posteriori
 Tuſch. *Concl. §10. L. I. Roſenthal. de Feud. c. 8. concl. 15. num. 11.*
 iuramentum enim prius derogat actui ſequenti, quam-
 vis iuramento ſit roboratus, Seraph n. *de Privil. Iuram.*
privil. 75. n. 9. Cum itaque per illam obreſtationem aui- 12
 tam lex data ſit poſteris inuiolabiliter ſeruanda, ad exem-
 plum *Rechabitarum*, a ſummo Numine laudatum *Ierem.*
XXXV, 14. & ſingulari benedictione ea propter quoad po-
 ſteros munitum in *cap. XXXV, 18. 19.* ſequitur, in præſenti
 caſu eo ſanctius primam exſecrationem attendendam,
 cum auita illa diſpoſitio de vitanda primogenitura, con-
 ſcientiam filii iam ita conſtrinxerit, vt ab eo vinculo ſuo
 proprio facto ſe liberare non potuerit. Maxime cum & e-
 andem agnouerint filii, nouoq; pacto confirmauerint:
 Vnde ſua ſponte ſequitur, non potuiſſe enixam hanc aui
 voluntatem imprecatione illa maledictionis diuinæ mu-
 nitam, contraria diſpoſitione tolli, ſed maledictum, po-
 ſteriori teſtamento additum, manifeſti peccati iudicium
 eſſe: Quod ſi itaque aliqua vis diuina his parentum ma-
 ledictis tribuenda, priori hæc adſcribenda, non poſterio-
 ri, vtpote manifeſto illicitæ. Quamuis ergo nepotes po-
 ſteriore hanc diſpoſitionem approbauerint, melius con-
 ſcientiis ſuis conſulent, ſi hanc approbationem reuocent,
 & ad auitæ diſpoſitionis normam ſe componant, quam
 vt poſteriori illi peccaminofæ diſpoſitione inſiſtant. Sa-
 tius enim eſt cum Patre peccante non peccare, quam
 peccata parentis approbando ſua facere, & continuando

CAP. III. DE EXSECRATIONIBUS

- 46 reatum augere. Ceterum cum hæc res conscientiam
 13 tangat, placet hic subiungere, quid in casu simili respon-
 derit veneranda Facultas Theologica Academ. Witte-
 berg. d. 1. Septembr. 1695. Darauff antworten wir zu An-
 14 fangs/ daß Christliche Eltern nicht wohl thun/ die ihren
 Erben ein solch Gewissens- Joch an den Hals werffen.
 Da sie solten bedencken/ wie solcher status rerum huma-
 narum viel unvermutheten Veränderungen unterworffen/
 welchen die posterum nicht besser/ als in ihrer gelassenen Frey-
 heit/ können begegnen. Da sie im wiedrigen Fall durch
 die väterliche/ obschon wohl gemeynthe/ doch nicht gründlich
 bedachte/ Obligation, in lauter Schulden gesetzt werden.
 15 Welcher Unfall auch in den fideicommiss. Gütern pfleget
 vorzugehen/ da manche Kinder glücklicher wären/ wann
 die Elterliche Disposition sie nicht von ihrem Glücke ab-
 hielte. Gott/ der zwar gute intention sich nicht läßt zu-
 wieder seyn/ hat doch keinen Gefallen an dergleichen Ge-
 wissens beschwerenden Verbindungen/ und müssen endlich
 Christliche Eltern tacito sensu & per pietatem Paternam
 16 amoremque in suos posteros diese heimliche Condition in
 ihren Dispositionen verstehen/ wann nehmlich in künfftig-
 en veränderlichen Zeiten ihre Disposition würde practi-
 cabel seyn. Weswegen denn auch die Canonisten in casi-
 bus quibus liceat iuramentum non seruare unter andern
 17 ausdrücklich sagen/ Quod in iuramento subintelligatur
 conditio, si res in eodem statu permanserit, & qui iuravit
 non diuidere societatem, non tenetur illud præstare, si pro-
 missum illi nõ fuit seruatũ. Similiter non tenetur iuramen-
 tũ adimplere ille, qui iurando aliquid facere vel non face-
 re intendebat, quod ille cui iurabat, similiter faceret &c.

vid. Iacob. de Grass. in decisione aur. parte 1. cap. 18.

Welcherley Conditiones in præsentem casu auch in acht zu
 neh-

nehmen / und sattſam zeigen / daß die obligatio des Chriſtlichen Teſtatoris ſo absolute nicht zu attendiren ſey. Zum andern / halten wir die Verbindung der hochgel. Groß-Eltern ſtärcker / als die auffſ. neue gemachte Verbindung des Hn. Vaters / weil ſeine in naturali æquitate, dieſe aber in diffidentia futuræ prosperitatis beruhet / und dieſe gewiß der Göttl. Prouidentz nicht ähulich iſt. Zum dritten / da der Hr. Vater ſich die Freyheit genommen contra Maiorum Diſpoſitionem eine Teſtamentl. Verbindung zu machen / hat er damit dem Hn. Sohne / in caſum obuenturæ melioris conditionis, ad res ſuas diſponendas ein Exempel der Nachfolge gelaffen / und ſie alſo facto ſuo von ihrer Gewiſſens Obligation abſoluiret &c.

Eluceſcit it vero exinde in quantum vis & poteſtas exſecrationum ſeſe extendat. Verum hoc adhuc magis perſpicuum erit, ſi adhuc lapidem lydium etiam conferamus fundationes ſacras, quas ſupra iam tetigimus, ſimulque excutiamus momenta, vi quorum bona Eccleſiis cum horrendis exſecrationibus in manus mortuas data, licet eripere, & inualidas pronunciare. Quamuis vero Eccleſiæ manus mortue olim vocatæ ſint propterea, quia uti mortui non alienant, ſed quod in vltimo conatu mortalitatis apprehendunt, firmiter tenent & non remittunt; ita Eccleſia, ſemel accipiendo, æterno iure ſibi bona mancipiat & extra commercium hominum ſeponit, qua de re eleg. ſcripſit P. Peckius de Amortizatione bonor. cap. 2. Dn. Schwendend. Diſſ. de manu mort. tb. 7. attamen varii modi ſunt, quibus bonorum illorum *orcinarum*, uti ab aliis etiam vocantur, inuiolabilitas æterna, cui adeo fidunt Pontificii, immutari optimo iure poteſt.

Inter illa vero quæ bonorum Eccleſiaſticorum, quocunque vinculo exſecrationum etiam confirmatorum

con-

- conuersionem in vsum profanum suadent, imo vrgent, primo loco numerari meretur necessitas *L. Sancimus 21. C. de SS. Eccles. C. aurum cum seqq. de Eccl. Afric.* Satius enim est temp. conseruari bonis Ecclesiae eiusque reeditibus, quam vt cum Republ. simul Ecclesiae status pessundetur. Necessitatem vero cum dicimus, veram & vrgentem intelligimus cum Dn. Fritsch. *Diss. de presid. necess. contra leg. concl. 5. §. 5.* interim ab hac cum Ill. Dn. de Rhetz *Diss. de secular. c. 7. §. 6.* non exclusum volumus, si pacis dubiae tempore dilatanda vrbis pomæria, ad auertenda eo maturius quæuis belli pericula, agri vero ecclesiae trahantur in fossas vallorumque aggeres &c. Vt hinc non adeo peccasse videatur Galliarum Rex, ingentem vim auri extorquens clericis, ad commodius sustinenda præteriti belli sumtuosissimi onera. Et vtinam Imperator noster sacratissimus, ad capitalem hostem nominis Christiani Turcam profligandum, & penitus Europæ finibus arcendum, reeditibus abundantibus luxuriantium cœnobiorum suorum vteretur. Ec minori sane scrupulo hoc fieri posset, quo certius constat, ipsos Pontifices Max. hoc olim concessisse. Clemens VII. Ferdinando I. ante Comitua Augustana 1530. solenni Bulla permisit, bonis Ecclesiasticis aduersus Turcam vti. *N. U. zu Augspurg d. an. 5. Nachdem Churfl. ibi: Der Kirchen Kleynodien oder auch etliche Theil der geistl. unbeweglichen Güter im H. Reich zu Widerstand des Türcken zu verkauffen &c.* Sic innocentijs X. plura monasteria per vniuersam Italiam extinxit, bonis eorum fisco adscriptis Conring *in Animaduers. ad Bullam Innoc. X. p. 182.*
- 24 Secundo loco manifesta vtilitas Reip. est, nam & hæc causam præbere potest prægnantem, bonis Ecclesiasticis eiusmodi vtendi. Vt ut enim non par priuilegium vtilita-

litatis fit ac quidem necessitatis, quippe ex illicitis licita reddere valet. vid. Pufendorff. *de Iur. N. & G. l. II. c. 6.* Nihilominus insigni utilitati publ. ea accedere potest æstimatione, vt non minus, quam necessitas, licitum reddat, quod alias secus se habuisset.

Præter hæc vero nullum est dubium, posse & bona 25
Ecclesiastica, non obstante fundatorum seria voluntate, obrestationibus & imprecationibus declarata, a Principe in alienum vsum conuerti, si cum damno irreparabili certaue pernicie Reipubl. coniuncta & subtracta sint. Thumm. *de Bon. Eccl. qu. 5.* Regeris: esse tamen hoc contra vltimas voluntates & intentionem fundatorum, quippe qui omnibus modis saluam voluerunt esse ecclesiam. Verum his optime responderi potest, si fundatores sal- 26
vam velint Ecclesiam, sine dubio etiam Rempubl. quippe in qua Ecclesia est, & sine qua consistere non potest, conseruare simul voluerunt. Illorum igitur intentioni ex asse satisfiet, si bonis Ecclesiasticis in defectu aliorum, respubl. veluti fulcris firmisissimis sustentetur. Satis igitur est hoc casu rempubl. conseruare, quam vltimis voluntatibus eiusmodi superstitione inhærendo rempubl. & vna cum eo Ecclesiam casui exponere. Præsertim cum ex hi- 27
storiis satis constet paulo sagaciori scrutatori, plerasque fundationes Ecclesiasticas errore factas esse ab hominibus fraude & dolo clericorum insatiabilium circumuentis. Adeo vt de horrendis & inusitatis execrationibus in testamentis ad pias causas adhibitis, etiam haud præter rem forsan suspiceris illud, quod Dd. alias de insolitis clausulis & cautelis asserunt, nimirum quo plus cautelarum, insolitarum, eo plus fraudibus præsumendum esse. Dn. Stryk. *Diss. de Caut. abund. quæ extat Vol. III. Diss. c. 1. §. 18.*

Quod vero legatis ad pias causas fiscus sæpe exhau-
G stus

- stus fuerit omnium prouinciarum LL. abunde testantur.
- 28 Postquam enim Constantinus M. eiusq; Successores, Ecclesiam donationibus & profusionibus pene suffocassent, & Resp. ingens inde pateretur naufragium, opus fuit LL. ne ulterius bona immobilia in Ecclesiam transferantur.
- 29 Equidem conqueritur Hieronymus *in Epist. II. ad Nepotian*, super hac re, dum *puget*, inquit, *dicere; sacerdotes Idolorum Mimi & aurige & scorta hereditates accipiunt solis clericis & monachis hoc lege prohibetur non a persecutoribus sed a Principibus Christianis*. Verum se ipsum mox corrigit, dum adiicit: *non de Lege conqueror, sed doleo cur hanc legem meruerimus*. Omnino enim non citra necessitatem introductum, ne, lienis instar, Ecclesiis intumescantibus, reliqua membra, statusque politicus & œconomicus, plane contabescerent. Et hoc est quod conquestus est grauitur Gustauus I. Rex Sueciæ ap. Puffend. *in Introduct. Contin. Hist. Regn. Sueciæ p. 303*. Hinc adducit & laudat legem eiusmodi in Hispania promulgatam Petr. Belluga *in spec. Princ. rubr. 14. de aliis Regnis* videatur Bodinus *de Republ. L. V. c. 2. Polidor. Virgilius Hist. lib. XVII. Christinæus vol. I. dec. 201*.
- 31 Animaduertit etiam in commodum ex nimis in clericos donationibus redundans, quanquam sero, fortissimus sed infelicissimus Imperatorum quotquot fuerunt, Henricus IV. querulabundus ad amicos aliquando inquit: *Ecce ipsi sunt (Episcopos & reliquum clerum indigitatum ibat) qui regni mei diuitias habent & me meosque omnes in paupertate reliquerunt*. Quamuis vero Autor *Histor. Bell. Sax. qui extat in Tom. II. Freheri*, inde Henricum vt impium redarguat, attamen iam dudum notatum ab ipso Frehero in not. illum in hac historia studio partium papalium,
- 32 veritatem sæpius reticuisse. Neque enim Henricus adeo vitiis immerfus fuit, vt a papicolis describitur, sed iura sua

sua constanter, sed infeliciter, defendit. vid. eleg. Dissert. de Henr. IV. celeberr. Prof. Hist. Ienensis Dn. Schubarti. Vidit sane laudatus Imperator, Maiores ex Linea Carolingica nil aliud egisse, quam vt immensis donationibus in Episcopos factis, Natricem & Phaetontem. (vti Augustus de Tiberio vaticinatur ap. Sueton. in Vit. Aug.) Imperio German. educauerint. conf. & Lehmann. in Chron. Spirens. Lib. 4. cap. 3. pag. 277. Melius igitur tali casu est, vt pecunie ipsa impendantur necessariis regni negotiis, quam vt in Episcoporum absumantur delitiis, iudice Henrico II. Angliæ Rege apud Neubrig. Lib. 3. rerum Anglican. cap. 25.

Vltima denique causa, ob quam bona eiusmodi, sub 33
 comminatione pœnæ diuinæ alienari vetita, possunt ad-
 plicari alienis vsibus, est, si ad redemptionem captiuo-
 rum fidelium, a Barbaris & infidelibus in miseram serui-
 tutem detrusorum, impenduntur. Quominus vero Ponti-
 ficiorum sacris addicti hic sibi scrupulum faciant, auto-
 ritas ipsis omni exceptione maior, Ambrosii præsulis 34
 sanctissimi, permouere idonea est. Cum enim Arriani,
 hostes ipsius, calumniarentur ac pessime traducerent fa-
 ctum Ambrosii, calices aliaque vasa aurea & argentea
 conflantis & in redemptionem captiuorum impenden-
 tis; retundit Ambrosius cauillationes eorum elegan-
 tissim. cap. 28. Lib. II. de offic. ostendens, sanctius animam
 Deo, quam aurum seruari, meliusque esse vasa viventium seu
 corpora hominum quam metallorum intacta prestari. Merito
 hinc elegantissima hæc verba digna iudicauit Com-
 pilator Canonum, Gratianus Monachus Bononiensis,
 quæ infererentur Corpori Canonico can. aurum 70. caus.
 12. qu. 2

Quemadmodum vero nullus dubito supra adductas 35
 alie-

alienationes bonorum Ecclesiasticorum exsecrationibus corroboratorum esse iustissimas; ita e contrario hæreo, an cum Conringio *Animaduers. in Bull. Innocent. X. c. 6.* item cum Besoldo *Diff. de Maiestat. Sect. 2. c. 7. n. 3.* aliisque asserendum sit, solam abundantiam bonorum Ecclesiasticorum ansam luxuriandi præbentem Clericis, locum sibi vindicare inter causas iustificas, bona illa in profanum usum conuertendi. Equidem non inficiari ausim, cumulas Ecclesiis opes dissolutos mores inuexisse in Ecclesiam, adeo ut iam sui seculi sanctissimus Abbas Clareuallensis B. Bernardus grauius exclamasse dicatur: *Religio peperit diuitias, sed filia deuorauit matrem.* Interim tamen cum tam serio ac enixe voluerint fundatores, ut legata illa de quibus disponendi ipsis libera erat potestas, ad usum cultus diuini destinata conseruarentur, non possumus quin vereamur illud Salomonis *Proverb. XX, 25. Ruina est homini deuorare Sanctos.* Certe si Successores ab immutandis vltimis voluntatibus Maiorum tot maledictionibus circumseptis non possit abstertere ingratitude, curæ tamen cordique ipsis deberet esse reuerentia Numinis, iustusque pœnarum diuinarum in caput transgressorum exoneratarum metus. Solet enim res transire cum suo onere, & facile euenire potest, ut Deus iustus vindex, contra ipsos principes retorqueat, quod illi contra Deum iustum putarunt, & illis auferat bona a se data, dum Deo abstulerunt bona a piis hominibus oblata.

36

Enim vero non est mea mens, ac si Principes in conscientia obligati essent, bona superflua, pia intentione olim relicta, luxuriosis possessoribus, quo melius tubercinando tempus fallere possint, relinquere intacta, quin potius hoc omnibus votis expetimus, ut ad meliorem sanctioremque adhibeantur cultum. Quot, quæso, vrbes nostra

nostra Germania habet, quæ Gerontocomiis, Nosocomiis, Brephorophiis, Orphanotrophiis, aliisque, sustentationi miserabilium personarum inseruiantibus locis, defectu opum carent. Quid dicam de statu Scholarum maximæ partis Germaniæ? hæc utut seminaria Reipubl. & Ecclesiæ sint, attamen defectu sumtuum, seu calamitatibus belli, seu aliis casibus ereptorum, in sere concidunt, ac collapsæ desolatæque iacent squalore horridæ. Hic potuissent optime impendi bona redundantia Ecclesiarum, neque metuendum fuisset, ut naturam pennarum Aquilæ tun: induissent, uti quidem de reliqua secularisatione conqueritur alicubi B. Lutherus. Quæ omnia fusius persequi non patitur instituti nostri ratio.

Hinc Colophonis loco adiciere placet formulas imprecatorias, quas ad alia negotia in terrorem aliorum accommodatas deprehendimus. Neq; enim profanum vulgus Laiciq; duntaxat hac intemperie laborarunt, sed & vestigia inuenias huius rei in actis clericorum & Deo *amabilium* aut *amantissimorum* (uti a Iustiniano in l. 42. §. 4. C. de Episc. & Cler. & passim blande mactantur) Episcoporum. Exemplo nobis esse potest Arsenius, non sanctus ille eremita & anachoreta, sed Patriarcha quidam Constantinopolitanus, qui in testamento suo, apud Cotelerium *Tom. II. Monumentor. Eccl. Græc. p. 177.* & Pachymer. *Lib. 12. Histor. c. 2.* omnes suos inimicos vna cum eorum focis, Satanæ tradidit horrendisque execrationibus deuouit. Verum enim vero quis non improbaret aut inuolidam pronunciaret eiusmodi vltimam voluntatem, quam iure meritoque in hoc *Arsenio*, tanquam *signum insatiabilis vindictæ* reiicit ac damnat, eruditione non minus quam pietate conspicuus Dn. Arnold in der *Abbildung der ersten Christen / nach ihren Glauben und Leben Lib. VIII. c. 18. §. 15.* qui idem Auctor ab-

54 CAP. III. DE EXSECRAT. TESTATOR. INVALIDIS.

40 *omninabile factum* censet, cum Cyrillus notissimus ille Episcopus Alexandrinus, successori suo, quicumque is futurus esset, maximam suarum fortunarum partem legaret & eundem simul in testamento bey Himmel und Hölle/ ad genus & cognationem suam augendam & ornandam, adiuraret. Quamuis vero Kromayerus *in Hist. Eccl. Cent. V. p. 202.* laudet hunc Cyrillum, negari tamen non potest, ipsius res gestas ut plurimum atro carbone notandas esse. Inordinato amore ad prouehendos cognatos flagrasse, fatetur ipse Kromayer *c. l.* atque ex hoc fonte fluit odium, quo plus quam Vatiniano persecutus legitur Iohannem Chrysostrum Episc. Constantin. pium, sincerum sed aliquantisper incautum aduersus æmulos, iudice Celeberr. Schurtzfleischio *in Coll. MSS. Hist. Eccles. in eius vita.* Huius Chrysostrum nomen Cyrillus catalogo piorum Episcoporum, uti tunc moris fuit, inferere noluit, non alia de causa, quam quod a partibus Theophili (cui Cyrillus ex fratre nepos successerat, non sine schismatica electione vid. Kromayer *c. l.*) olim non stetisset Chrysostrum.

42 Atque hæc sunt quæ super hoc themate in chartam conicere placuit, quæ si non laudem ob tenuitatem materiæ, excusationem tamen apud ingenuos & æquos censors inuentura esse, nullus dubito. Quod restat, Deo T. O. M. gratias ago habeoque immortales, quod hucusque me protexerit clementissime, cui etiam vltiorem studiorum meorum cursum humillime commendo.

S. D. G.

COROL.

COROLLARIA.

I.

Obligatio metu contracta Iure Naturæ inualida dicenda.

II. Pro defensione vitæ nostræ, Principem inuadentem occidere non licet, etiamsi alias nobis pereundum.

III. Contra prohibitionem diuinam Leuit. XIX. nullum permitti matrimonium a Principe potest, & si id contractum, dirimendum iterum, ne continuatus toleretur incestus.

IV. Dantur casus in iure vbi ex incestu possunt liberi legitimi, & ex legitimo matrimonio spurii nasci.

V. Posteriora sponsalia copula sacerdotali consummata præferri sponsalibus publicis prioribus, nulla solida iuris ratione demonstrari potest.

VI. Necessitas dotandi filiam patri competit, non tantum si filia inops, sed & si dives sit.

VII.

VII. Defendi potest, quartam dari tutelæ
speciem sc. tutelam promissam, de qua §. 9. *Inst.*
de Excus. tut.

IIX. Sententia illorum, qui transactionem
rescindi posse ob læsionem enormissimam
existimant, praxi, sed non iuris rationi con-
ueniens est.

IX. Filiusf. de peculio aduentitio irregu-
lari non potest testari, potest tamen donare
mortis causa.

X. Maiores exheredationis causas, præter
illas quæ in *Nov. 115. c. 3.* expressæ, non admit-
timus.

XI. Non potest Princeps hodie dispensa-
re circa pœnam mortis, in Veteri Testa-
mento Blasphemis statutam.

XII. Pœnam delicti contra Legem mora-
lem Dei commissi, licite Princeps ad mortem
vsque extendere potest.

Halle, Diss., 1698 J.S. Stryk

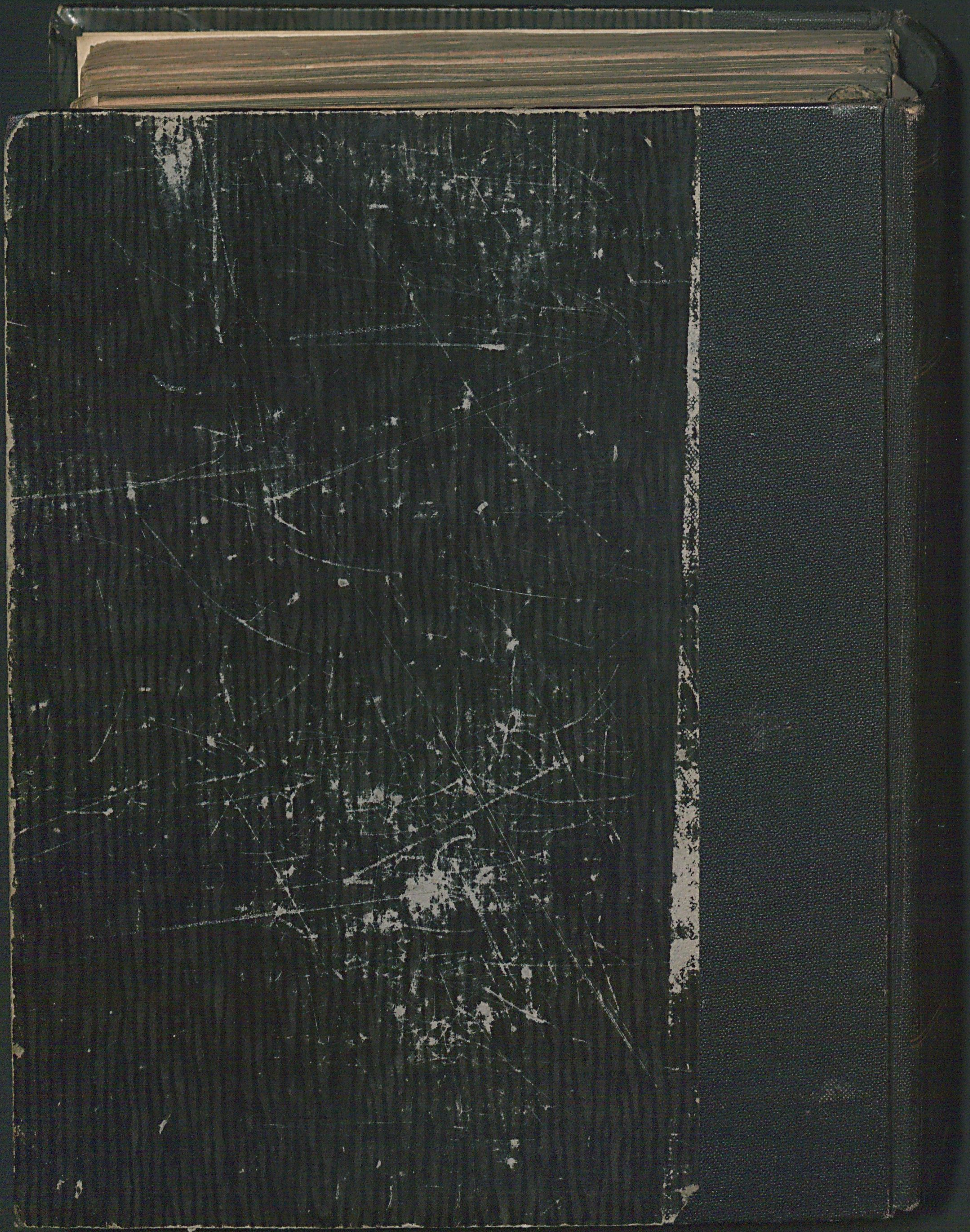

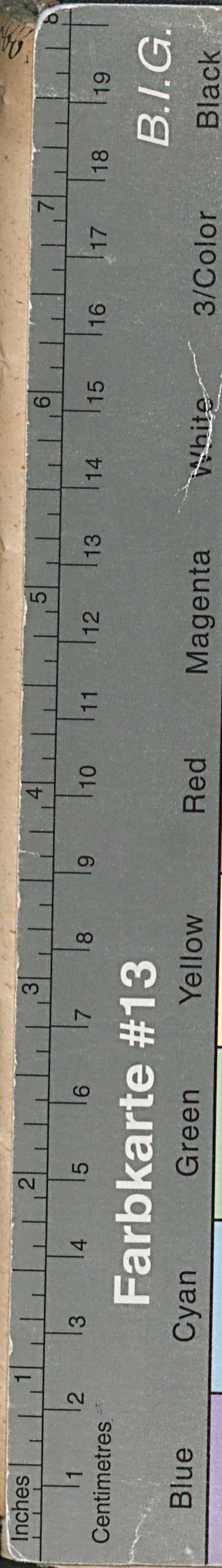
f

sb.

WDM

Farbkarte #13

B.I.G.

IO IVRIDICA

De

**RATIO-
TESTA-
RVM,**

quam

AE MAGNIFICENTISSIMO,
NCIPE IVVENTVTIS,

**ERICO WIL-
LMO,**

& ELECTORAT. HEREDE
reliqua,

ELECTORALI BRANDENB.

ESIDE

VELE STRYKIO,

ofess. Publ. Ordin.

VELI SVO VENERANDO,

An. MDCVIII.

n disquisitioni submittit

. & R.

ERICVS STRYKIVS,

islauiensis.

ANDREÆ ZEITLERI. Acad. Typogr.

2.

1698 2a
1702

7

